

WILLIAM
SHAKESPEARE

ÇİFTE İHANET YA DA
DERTLİ ÂŞIKLAR

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN: ÖZDEMİR NUTKU

HASAN ÂLÎ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

**WILLIAM SHAKESPEARE
ÇİFTE İHANET YA DA DERTLİ ÂŞIKLAR**

**ÖZGÜN ADI
DOUBLE FALSEHOOD
OR THE DISTRESS LOVERS**

**İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN
ÖZDEMİR NUTKU**

**© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2015
Sertifika No: 29619**

**EDİTÖR
KORAY KARASULU**

**GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM**

**DÜZELTİ
NEBİYE ÇAVUŞ**

**GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI**

1. BASIM, HAZİRAN 2016, İSTANBUL

**ISBN 978-605-332-788-2 (CİLTİ)
ISBN 978-605-332-789-9 (KARTON KAPAKLI)**

**BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/197-203
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 612 58 60
Sertifika No: 11931**

**Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında
gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla
çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.**

**TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks. (0212) 252 39 95
www.iskulturbankasi.com.tr**

WILLIAM SHAKESPEARE

ÇİFTE İHANET
YA DA
DERTLİ ÂŞIKLAR

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN:
ÖZDEMİR NUTKU

TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

Sunuş

Çifte İhanet ya da Dertli Âşıklar bilmecesini çözebilmek için önce 11 Aralık 1727 tarihinde Londra’da, Drury Lane Tiyatrosu’nda başarıyla oynanan oyunun temsiline dönmemiz gerekiyor. Temsili hazırlayan Lewis Theobald¹ bundan bir ay sonra, Ocak 1728’de oyunun metnini yayımlamıştı. Basılı ilk metnin kapağında, “*W. Shakespeare’in yazdığı özgün metinden yeniden canlandırılarak uyarlanmıştır,*” ibaresi yer almaktadır. Oyunun olay dizisi Thomas Shelton tarafından İngilizceye çevrilip 1612’de yayımlanan, Miguel de Cervantes’in *Don Quijote* eserinden alınmıştır. Ancak yayımlanmadan önce entelektüel çevreler tarafından okunmuştur ve Shakespeare de büyük ihtimalle kitaptan haberdardır. Belgeler, Shakespeare’in, John Fletcher ile birlikte yazdığı oyunun 1613 yılında, *The History of Cardenio* adıyla oynandığını göstermektedir. Bu yapıt, iki ayrı metni kapsar; bunlardan biri daha önce dilimize *Cardenio*² adıyla çevirdiğimiz eser, diğeri *Çifte İhanet* adlı oyundur.

-
- 1 Lewis Theobald, hukuk eğitimi görmüş, tiyatroyla ilgilenen bir yazardı. Shakespeare’e özel bir ilgisi vardı. Shakespeare’in II. Richard’ını uyarlamış ve 1726’da *Shakespeare Restored* (Shakespeare Yenilendi) adlı bir deneme kitabı yazmıştır.
 - 2 Bu yapıt, 2011 yılında İş Bankası Kültür Yayınları, Hasan Âli Yücel Klasikler Dizisi’nde yayımlandı.

Günümüzde The Arden Shakespeare için oyunun editörlüğünü yapan Brean S. Hammond, 1613'te sahnelenmiş kaybolan metin ile 1728'de yayımlanan metin arasında bir ilişki olduğunu öne sürer.³ Theobald 1728'de yayımladığı *Çifte İhanet*'in önsözünde, elinde oyunun üç ayrı kopyası bulunduğunu belirtmiştir. Bu kopyalardan birinin 1660'ta Sir William Davenant'ın Duke's Topluluğu'ndaki suflörün el yazısıyla yazılmış olduğu anlaşıyor. Diğer kopyaların kaynağı hakkında hemen hemen hiç bilgi yoktur.

Bu oyunun ortaya çıktığı yıllarda, bazı yazarlar oyunun Shakespeare'e ait olmadığını savunmuşlardır. Bunlardan, Theobald'ın Shakespeare konusundaki, edebî ve ebedî rakibi Alexander Pope, bu oyunun Shakespeare'e ait olmadığını, Theobald'ın, oyunun satışı için Shakespeare'in adını kullandığını belirtmiştir. Theobald'ın ölümünden yarım yüzyıl sonra, Shakespeare uzmanları oyunu incelemeye başlamışlardır. Bunlardan Edmond Malone, Bodleian Kütüphanesi'nde bulduğu bir metni⁴ inceleyip Theobald'ın, Massinger'in bir oyununu yutturmak isteyen bir sahtekâr olduğunu, metni inanılır kılmak için Shakespeare'den dizeler eklediğini iddia etmiştir. Ama bugün yaşasaydı Malone'un fikri değişebilirdi, çünkü 1782 yılında, bir Shakespeare-Fletcher oyunu olan *Cardenio'nun Tarihi* adlı oyunu da bizzat Malone bulmuştur. Ama belli ki, *Çifte İhanet* adlı oyunun bu metne dâhil olduğunu bilmiyordu.

On dokuzuncu yüzyılda, *Çifte İhanet*'e ilgi azalmıştır. Bu oyuna akademik ilgi yirminci yüzyıl başlarında yeniden canlanmıştır. Şu son yüzyıl içinde, en önemli Shakespeare uzmanlarında, Theobald'ın gerçek bir Shakespeare uyarlaması yaptığı düşüncesi güç kazanmıştır. John Freehafer'in, *Modern Language Association* dergisindeki inceleme yazısı (1969), *Car-*

3 Bkz. Brean S. Hammond, *Double Falsehood*, The Arden Shakespeare, Methuen, Londra 2010, s. 3.

4 Edmond Malone. *The Double Falsehood* (ikinci kopya), Bodleian Library (Oxford), Mal. 171 (8); bkz. Hammond, s.431.

denio oyununun nasıl Shakespeare döneminden Theobald'a kadar geldiği üzerine oldukça spekülâtif, ama ilham verici bir çalışmadır. Freehafer, özgün metin ile Theobald'ın uyarlaması arasındaki zaman dilimi içerisinde, Restorasyon döneminde hazırlanan bir metin olabileceğini ileri sürmektedir.⁵ Buna bir de Theobald'ın eklediklerini düşününce, oyunun yazboz tahtası haline geldiği ve Shakespeare-Fletcher özgün metnine doğrudan ulaşamadığımız anlaşıyor. Ancak metin üzerinde yapılan dilbilimsel ve biçimsel son çözümlemeler, bu oyunun Shakespeare ile Fletcher'ın kaleminden çıktığını göstermiştir. 1718 yılında *Cardenio* (ya da *Cardeino*/*Cardenna*/*Cardenno*) adlı bir oyunun varlığı biliniyordu. Kayıtlar 1770 yılında *Cardenio*/*Çifte İhanet* adlı bir metnin Covent Garden'ın Tiyatro Müzesi'nde bulunduğunu göstermiştir. Bu metin, 1808'de tiyatronun yanmasıyla yok olmuştur.⁶

Oyundaki bazı atmosfer ve renkler, Shakespeare'in *Yeter ki Sonu İyi Bitsin*, *İki Soylu Akraba*, *Pericles* ve *Cymbeline* gibi son oyunlarındaki özellikleri kapsamaktadır. Ama en çok da *Veronalı İki Soylu Delikanlı* oyununu anımsatmaktadır. Bu oyundaki Henriquez *Veronalı İki Soylu Delikanlı*'daki Proteus'un ikizidir sanki. Henriquez de Proteus gibi yakın bir dostunun sevgilisini taciz eder. Proteus'un II. perde, 6. sahnedeki tiradı ile Henriquez'in II. perde, 1. sahnedeki tiradı içerik açısından birbirine benzer. Ayrıca *İki Soylu Akraba* ile *Veronalı İki Soylu Delikanlı*'daki ilişkiler de birbirine benzer. Bu belirttiğimiz iki oyunun da *Cardenio* oyunları ile akrabalığı vardır. Sadece mekânlar, karakterler ve çevrilen dolaplar değişiktir. Acaba Shakespeare ile Fletcher, 1612 ile 1613 yıllarında, bu oyunu yazarken yukarıda belirttiğimiz iki oyunun etkisinde mi kalmışlardı?

5 Bkz. John Freehafer, *Cardenio by Shakespeare and Fletcher*, Periodical of Modern Language Association, vol. 84 no.3, New York 1969, s. 501-13.

6 Brean S. Hammond, *Theobald's Double Falsehood. An "Agreeable Cheat?"*, Notes and Queries, vol 31, no 1, 1984, s. 2-3.

Daha önce Shakespeare'in yazarlık mesleğinin *Fırtına* (1610/1611) ile son bulduğu sanılıyordu; Shakespeare uzmanları böyle olmadığını biliyorlar artık. 1612 ile 1613 yıllarında, hasta olan Shakespeare'in, ondan on beş yaş küçük olan John Fletcher ile birlikte yeni oyunlar ürettiğini artık biliyoruz. Yazar onunla birlikte dört oyuna imza atmıştır. Bunlar, *VIII. Henry*, *İki Soylu Akraba*, *Cardenio* ve *Çifte İhanet*'tir.

2015 yılının Nisan ayında, Austin'deki University of Texas'ın Psikoloji Bölümü öğretim üyeleri Ryan L. Boyd ile James W. Pennebaker, önce Shakespeare ile Fletcher ve sonra da Theobald'ın yapıtlarındaki dil ve karakter ilişkilerini inceleyip her bir yazar için *psikolojik imza* özellikleri hazırlamış ve bunları *Çifte İhanet* oyununa uygulamışlardır. Bu oyunda egemen olan Shakespeare'in psikolojik imzasıdır; daha az Fletcher ve birkaç iz de Theobald'dan bulmuşlar. Daha ayrıntılı bir inceleme ile bu oyunun başlarında tamamen Shakespeare'in etkili olduğu, son iki perdede ise Fletcher'in etkisinin daha fazla olduğu görülmüştür. Bu sonuçlarla *Cardenio'nun Tarihi*⁷ adlı oyunların Shakespeare-Fletcher üretimi olduğu anlaşılmıştır.⁸

Brean Hammond'a göre, *Çifte İhanet ya da Dertli Âşıklar* bir trajikomeditir. Daha önce de belirttiğimiz gibi oyunun konusu, Thomas Shelton'un 1612 yılında İngilizceye çevirdiği, Cervantes'in *Don Quijote*'sinin üçüncü ve dördüncü bölümlerindeki öykülerden alınmıştır. Oyunun konusu Andalusia'da geçer. Aksiyon, dükün küçük oğlu, havai ve çapkın Henriquez'in erdemli bakire Violante'yi, ettiği yeminlerle kendine bağladıktan sonra aldatması ve dostu Julio'nun⁹ nişanlısı Leonora ile evlenme girişimi

7 *Cardenio ve Çifte İhanet*.

8 Ryan L. Boyd-James W. Pennebaker, *Did Shakespeare Write Double Falshood? Identifying Individuals by Creating Psychological Signatures with Text Analysis*, University of Texas, Austin, April 8, 2015;

9 Julio'nun adı, *Cardenio*'da Cardenio'dur.

üzerine kurulmuştur. Henriquez'in erdemli ağabeyi Roderick de bu çifte ihaneti iyi bir sona götüren karakter olarak bu oyunda yerini alır. Julio'nun babası Camillo ile Leonora'nın babası Don Bernard bu oyunda önemli rolleri olan iki karakterdir.

Oyunun V. perdesi, çözüm bölümüdür ve Shakespeare'in son oyunlarındaki trajikomik atmosferi anımsatır; *Fırtına*'daki Dük Alonso'nun oğlu Ferdinand'ı ölmüş sanıp uzun bir süre sonra ona kavuşması gibi. İzleyici *Cymbeline*, *İki Soylu Akraba*, *Kısasa Kısas*, *Yeter ki Sonu İyi Bitsin* adlı oyunlardaki aynı atmosferle karşılaşır. Bu oyunda da pişmanlık, özür dileme ve bağışlanma sonucu getirir.

Tiratlar da dâhil konuşma örgüsü gerek biçem, gerekse duygu ve töre açısından, on sekizinci yüzyıl anlatımından çok Shakespeare dönemi anlatımını vermektedir.

Örneğin:

RODERICK

*Sevgili babacığım, alışılmadık bir duygu
İçimi kemirip duruyor, beni mutsuz ediyor.*

DÜK

*Neden oğlum? Ölümümden bahsetmek
Zamanım gelmeden mezarımı kazmaz ki.
Onurum olan tacı uzun zamandır taşıyorum,
Niyetim yok bunu bırakmaya ölmenden önce,
Ama sen değerli bir insan olarak gelişen gençliğinle,
Dükalığımmın ve topraklarımmın vârisisin bütün erdemlerinle.*

RODERICK

Bana gurur veren bu övgünüz yüzümü kızartıyor.

DÜK

*Roderick bunları seni övmek için söylediğimi,
Ya da sevgide ölçüyü kaçırdığımı sanma.
Geçmişin güzel aynasına baktığımda,
Gençliğimin erdemlerini yansıtan sensin;*

*Bu da benim yaşlı duygularımı onarıp sevince boğuyor;
Yaramaz kardeşin, çılgın Henriquez ise
Adının soylu itibarıyla kumar oynuyor,
Soyu için başıboş bir serseri oldu, isteğimin aksine.
Onun utanç verici çılgınlığı, dürüst itibarımızı zedeliyor,
Bu da bizi, vakit geçirmeden onu hizaya getirmeye
zorluyor. (I/1)*

Ya da:

JULIO

*O kızda, gençliğin ve aşkın ateşlediği
Tutkuyu ve şevki göremiyorum.
Evet rızası var, doğru, ama sanki iştahsız gibi;
Razı olduğunu söylüyor, ama kayıtsız oynuyor,
Sözlerinin arkasına sığınanlar misali
Konuşurken uzakta tutuyor kendini.
Bu sevgi sanki aldatıcı, her an kopacakmış gibi;
Çözülmeden önceki buz sanki;
Oysa benim duygularım sıcacık,
Hyperion'un gözündeki ateşle,
Durmadan yanıyor alev alev.
Şimdi doğruca ona gideceğim,
Onurumu gözetmesini söyleyeceğim.
Aa, ama buradaymış, beni selamlıyor.. (I/2)*

Ya da:

VIOLANTE

*Evinize gidin lordum!
Söylediğiniz her şey zamansız;
Şarkınız ise ters ve anlaşılmayacak kadar ahenksiz. (I/3)*

Bu dizeler kesinlikle on sekizinci yüzyılın anlatımını ve atmosferini taşıyor. İngiltere'de on sekizinci yüzyıl seyir-

cisi Shakespeare'in dizelerine aşınaydı ve bunları anlamada güçlük çekmiyorlardı. Hatta on sekizinci yüzyıl oyun yazarlarının bir açıdan popüler kültüre olan ilgilerini bilen seyirci, Shakespeare'i kolayca çağdaş yazarlardan ayırabiliyordu.

Ancak şunu da belirtmekte yarar var: Shakespeare'in tek başına yazdığı trajikomedya ile karşılaştırdığımızda, *Çifte İhanet* basit ve biraz yüzeysel kalıyor. Bu oyunun doğrusal bir yapısı var; oyundaki tek çatışma Henriquez'in Julio ile Violante'ye ihanetiyle geliyor. Oyunun II. perde 1. sahnesinde ortaya çıkan ve komik öğeyi geliştirecek olan Fabian ile Lopez'e oyunun başka bir yerinde rastlamıyoruz. Bu da Theobald'ın bazı sahneleri çıkarmış olduğu kanısına neden oluyor. Kişiler listesinde bunlar "Soytarı" olarak tanıtılıyor, ama oyun ilerledikçe işlevleri kalmıyor. Oyunda güçlü bir protagonist de yoktur. Dük de yeterli bir lider olarak görünmüyor. Oyunun finali de Shakespeare'in Fletcher ile yazdığı son oyunlarındaki final sahneleri gibidir, çünkü son perdeler daha çok Fletcher'in kaleminden çıkıyor. Bu oyunun naif yanlarından biri de, kimin adı anılırsa onun sahneye girmesi. Bu da düzenlemenin Theobald'ın işi olduğunu düşündürüyor.

Dördüncü perdenin tamamı Fletcher oyunlarının atmosferini taşır. Örneğin IV. perde 1. sahnede, çobanların sahnesinde olaylar birdenbire gelişir, önceden bir hazırlık olmaz. Erkek kılığındaki Violante'nin çoban yamağı olarak çobanların arasında yaşaması *Cymbeline*'de Imogen'in Belarius ve oğullarının arasında yaşamasına benzer. Aynı şekilde, Guiderius'un Imogen'i Cloten'den kurtarması gibi, Roderick de Violante'yi Sürübaşı'ndan kurtarır. Julio'nun heyecanlı sözleri, birden öfkeyle ikinci çobanın üzerine atlayıp onu yumruklaması, Roderick'in birden ortaya çıkması Violante'nin huzur veren şarkısı, Henriquez'in ortaya çıkarak Roderick'le birlikte Leonora'yı manastırdan kaçı-

ma planı, tüm bunlar Fletchervari ani duygusal değişimleri göstermektedir. Ancak bu oyun Shakespeare'in tek başına yazdığı oyunlar ve diğer Shakespeare-Fletcher oyunlarıyla karşılaştırıldığında, *Çifte İhanet*'te Theobald'ın –belki de farkında olmadan– Shakespeare'e az da olsa ihanet ettiğini söyleyebiliriz.

Ne var ki oyunda, biraz solgun da olsalar Shakespeare'in güzel dizelerine rastlarız. Bunlar daha çok oyunun ilk perdelerinde yer alır. Bu perdelerde Shakespeare'in eli olduğu bellidir. Bu güzel diyaloglar yine on sekizinci yüzyıl, Restorasyon Dönemi atmosferiyle verilmiştir; Leonora'nın aşk ile babaya itaat görevi arasındaki çatışması da bu atmosferi getirir:

*“Sizin merhametli karakteriniz,
Sevgili annemle aranızdaki temiz aşkınız adına,
(Tanrım, keşke annem şu anda burada olsaydı!)
Size yalvarıyorum:
Beni bağışlayın ve bana acıyın.
Efendim, anımsayın annemin binlerce kez söylediklerini,
Onun babası ilk talibi için zorladığında
Ve aşkı ile görevi arasında kaldığında,
İtaat etmenin bir görev olduğunu bildiği halde,
Annem vakit geçirmeden aşkı seçerek sizinle evlenmiş.
Çok iyi bilirsiniz, bu seçimiyle övgü de almış.
Bu yüzden adı onurlandırılmış.
Onun bu itaatsizliği asla itibarını sarsmamış;
Sarsılmaz aşkı her şeye karşı koymuş
Ve uzun zaman karınız olarak yaşamış.
Benim durumum da aynı:
Siz beni mahkûm eden babasınız,
Ben de annemin durumundayım
Ama onun kadar şanslı değilim.” (II/3)*

Yine bir sonraki perdede Julio'nun dostluğun önemi üzerinde durduğu konuşmasında, tipik Restorasyon Dönemi¹⁰ popülizminin havasını sezeriz:

*“Böylesine alçakça bir ihanet
Başka bir yerde görülmüş müdür acaba?
Bu kadar iğrenci olmamıştır dünyada.
Buna eşit olanı ancak kendisidir...
Dostum olduğunu söyleyen şu dosta bakın!
Sonsuza dek vahim biçimde sakatlanmış bir sözcük.
Dostluk insan doğasında soylu bir kavramdır,
Hayvanlarda bile soyluluğun anlamı vardır.” (III/1)*

Bu dönemde İspanyol romansları da çok tutuluyordu. Dolayısıyla İspanya üzerine birçok oyun yazılmıştır. Cardenio öyküsü de, o dönemin önemli bir ozanı ve tiyatro adamı olan Davenant'ın topluluğunda da kendine yer bulmuş, Davenant, Shakespeare uyarlamalarını İspanyol oyunlarının atmosferine büründürmeyi çekici bulmuş, böylece Restorasyon seyircisini tiyatrosuna çekmeyi başarmıştır. Duygular abartılmış, manastırdan kaçırma gibi aşırı aksiyonlar ve aksiyona uyan kaba saba komik karakterler eklenmiştir. Bu arada Shakespeare'in oyunlarındaki birçok sahne ve konuşma o döneme uygun bulunmayarak budanmıştır. Bu da Shakespeare ile Fletcher'ın yazdıkları *Çifte İhanet*'in bir hayli örselendiğini düşündürmektedir. Örneğin Davenant

10 XVIII. yüzyıldaki Restorasyon Dönemi (1660-1785), Kral II. Charles'ın (sürgüne gönderilen Stuart kralı) tahta geçmesiyle 1707'de imzalanan Birleşme Antlaşması ile İngiltere, İskoçya ve Galler birleşerek Büyük Britanya İmparatorluğu'nu kurmuşlardır. Bu dönemde, dış etkilere kapalı olan İngiliz edebiyatı ve tiyatrosu Avrupa'ya açılmış ve özellikle Fransız edebiyatı ve tiyatrosunun etkisi altında kalmıştır. Ayrıca, o zamana değin görülmeyen bir popülizm sanat yaşamını etkilemiştir, ilk revüler ve burleskler ortaya çıkmış, tiyatroların büyük bir kısmı bulvar komedyalarıyla para kazanma yolunu seçmişlerdir. Bunda Kral II. Charles'ın, Püritenleri kızdıracak şekilde tiyatrolara verdiği özgürlük de rol oynamıştır.

topluluğunun oynadığı *İki Soylu Akraba*, 1664'te yapılan değişikliklerle *The Rivals* (*Rakipler*) adıyla halkın beğenisine sunulmuştur. Bu oyuna şarkılar eklenmiş ve önemli oyuncuların sayısı azaltılarak Restorasyon ölçülerine göre dokuza indirilmiştir. Davenant'tan altmış yıl sonra, Restorasyon yazarı Theobald'ın *Çifte İhanet* ile daha az bir tasarrufta bulunduğu söyleyebiliriz.

Davenant oyunlardaki başkarakterlerin adını da değiştirmiştir; tıpkı *Çifte İhanet*'te olduğu gibi... Shelton'un *Don Quijote* çevirisinde Julio'nun adı Cardenio'dur, Dük Angelo'nun adı Ricardo'dur, Leonore'nin adı Lucinda, Violante'ninki Dorothea, Henriquez'in adı Fernando'dur. Roderick adı Roderigo'dan gelir, Don Bernardo, Bernard olmuştur, Camillo ise o dönemde yazılan oyunlarda kullanılan bir addır. Bu oyunun ilk özgün metninde, büyük bir olasılıkla Cervantes'in kullandığı adlar yer alıyordu.

Theobald'ın oyuna eklediği başka bir şey de Julio'yu etkileyen Violante'nin şarkısıdır. Şarkı *Fırtına*'da Ferdinand'ın işittiği ve Caliban'ın esrarengiz bulduğu Ariel'in şarkısını anımsatır. Theobald bu şarkıyı eklemiş olsa da, içerik olarak bunda bir Shakespeare dokusu hissedebiliriz.

Çifte İhanet'teki olay dizisi, Shakespeare'in son yazdığı oyunların birbirinden farklı olay dizilerine bir paralellik kurar. Bir erkeğin iki kadın arasında kalması ya da iki erkeğin bir kadını sevmesi durumları, *Veronali İki Soylu Delikanlı*, *Kısasa Kısas*, *Yeter ki Sonu İyi Bitsin* ve *İki Soylu Akraba* oyunlarında yer alır. Ama bu aşk üçgenin her biri ayrı tonda, ayrı karakterde ve ayrı ciddiyettedir. *Çifte İhanet*, aynı zamanda, Shakespeare'in *Lükres'in İğfali* adlı epik şiirindeki temanın farklı bir tekrarı olarak görülebilir.

Theobald'ın yardımı olsun olmasın, 1720'li yıllarda seyirci Shakespeare'i, Britanya'nın atar damarı, İngiltere'nin yüreği olarak kabul ediyordu; her şeyden önce İngiliz halkının duygularını ve eğilimlerini en doğru şekilde temsil ettiği-

ne inanıyordu. Bu yüzden onun oyunlarını, dönemin siyasal ve toplumsal koşullarına göre uyarlamak tiyatrolar yoluyla seyirciye yepyeni bir bakış açısı getiriyordu. Örneğin 1745 yılındaki, Jakobenlerin ayaklanmasında¹¹ Shakespeare'in oyunları her iki taraf için de birer propaganda aracı olmuştur.

On sekizinci yüzyılda, tiyatrolar politik bir oyun oynayacakları zaman ellerindeki en zengin kaynak yine Shakespeare olmuştur. Onun oyunları ya günün koşullarına göre uyarlanmış ya da oyunları kaynak alınarak düzinelerce yeni oyun yazılmıştır. Böylece, Shakespeare o dönemin en parlak politik sesi olmuştur. Bu bağlamda *Çifte İhanet*, o dönemdeki hükümet ödenekli bir gazete olan *London Journal*'ı epeyce meşgul etmiştir. Örneğin, 23 Aralık 1728 tarihli gazete, oyunun değerlendirmesini yapmayıp Philip Frowde'un Prolog'unu ilk sayfada yayımlamış ve bir tartışma açmıştır. Bir hafta sonra da Epilog'u aynı şekilde yayımlamıştır. Başka bir hükümet ödenekli gazete olan *Weekly Journal or British Gazetteer*, 10 Şubat 1728 tarihli nüshasında gazetenin eleştirmeni Sir William Yonge,¹² dönemin başbakanı olan Walpole'u, *Çifte İhanet*'i yazma bahanesiyle eleştirmiştir.¹³

Theobald tarafından üstünde oynanmış olsa da, elimizde büyük ölçüde bir Shakespeare-Fletcher metni vardır. Oyun günümüzde birçok tiyatro tarafından repertuvara alınıp oynanmıştır. Örneğin 2010 yılında The Arden Shakespeare'de yayımlanmasından sonra, oyunu 2011 yılının Ocak ayında,

11 Sürgüne gönderilmiş Stuart Hanedanı'ndan Charles Edward Stuart, Britanya ordusunun büyük kısmının Avrupa'da bulunmasını fırsat bilerek, tahtı ele geçirmek için harekete geçmiş, İskoçya'ya yelken açmış, oradaki dağlı halkın yardımıyla Edinburgh yakınlarındaki Prestonpans'da zafer kazanmış, sonra da güneye doğru Derby'e kadar ilerlemiştir. Ancak orada Avrupa'dan geri çağrılan bazı İngiliz birlikleri, Jakoben'leri kuzeye Inverness'e geri püskürtmüşlerdir. Daha sonra İskoç topraklarında süren savaşta, Culloden'deki çatışmada Jakobenler mutlak bir yenilgiye uğramış, Charles Fransa'ya kaçmıştır.

12 Sir William Yonge, (1693-1755) aynı zamanda parlamento üyesiydi.

13 Bkz. Hammond, s. 61-2.

Southwark'taki Union Theatre'da sahneleyen Phil Willmott, *Çifte İhanet*'i "bir anda parlayan psikolojik kavrayışlar" içeren bir yapıt olarak değerlendirmiştir. Oyundaki komik ara geçişlerin on sekizinci yüzyılda budanmış olması, oyunun bütünlüğünü bozan eksikliklerden biridir, ama metin sahnelenmeye uygundur.

2011 yılının Nisan ayında Royal Shakespeare Company'nin *Çifte İhanet*'i, "Shakespeare'in Kaybolan Oyunu Cardenio Yeniden Tasarlandı" sözleriyle tanıtmıştır. Olay dizisi Cervantes'in yazdıklarına göre yeniden düzenlenmiş, temsil olumlu eleştiriler almıştır, fakat eleştirmen Michael Billington, oyunda Shakespeare'den çok Fletcher'ı hissettiğini belirtmiştir.

Ağustos 2012'de, New Jersey'deki Hudson Shakespeare Company, açık hava temsilleri programı içinde bu oyunu parklarda, "Kayıp Shakespeare Oyunu, Cardenio" sözleriyle tanıtmıştır. Yönetmen Jon Ciccarella karakterlerin adlarını Cervantes'teki adlarla değiştirmiştir. Ayrıca oyuna müzik, sahne dövüşleri, koreografi ve danslı geçişler eklemiştir.

Yine aynı yıl Terri Bourus, *Cardenio*'nun Gary Taylor tarafından yapılan uyarlamasını sahnelemiştir. Bu çalışmada, Theobald'ın yaptığı bilinen değişiklikler tersine çevrilmiştir. Theobald'ın çıkardığı uşak, hizmetçi, haberci gibi diğer önemsiz roller yeniden kişiler listesine eklenmiştir.

Özdemir Nutku, 2015

Kısa Kaynakça

Alexander, Peter, *Shakespeare's Life and Art*, James Nisbet & Co. Ltd, Londra 1946.

Alexander, Peter, *William Shakespeare, The Complete Works*, Collins, Londra 1954.

Ardila, J.A.G., *The Cervantean Heritage: Reception and Influence of Cervantes in Britain*, Liverpool University Press, 2009.

Bate, Jonathan, *The Genius of Shakespeare*, Picador/Oxford University Press, 1997.

Baxter, Jean Rae, *Looking for Cardenio*, Hamilton, Serahim Editions, OH, 2008.

Chambers, Edmund Kerchever, *William Shakespeare: A Study of Facts and Problems*, 2 vol., Oxford At The Clarendon Press 1930.

Clark, Sandra [ed.]: *Shakespeare Dictionary*, Penguin Books, Londra 1999.

Dillon, Janette, *The Cambridge Introduction to Early English Theatre*, Cambridge 2006.

Davis, Richard, *Shakespeare in the Theatre*, Cambridge 1978.

Dent, R. W., *Shakespeare's Proverbial Language: An Index*, Berkeley/Los Angeles, Londra 1981.

Dobson, Michael, *The Making of the National Poet: Shakespeare, Adaptation and Authorship 1660-1769*, Oxford 1992.

Frazier, Harriet C., *A Babble of Ancestral Voices: Shakespeare, Cervantes, Theobald*, The Hague 1974.

Frost, David, *The School of Shakespeare*, Cambridge 1968.

Gurr, Andrew, *The Shakespearian Playing Companies*, Oxford 2003.

Gurr, Andrew, *The Shakespeare Company: 1594-1642*, Cambridge 2004.

Hamilton, Charles, [ed], *Cardenio or The Second Maiden's Tragedy*, Glenbridge Publishing Ltd. Lakewood 1994.

Hammond, Brean S., *Double Falsehood*, The Arden Shakespeare, Methuen, Londra 2010.

Hope, Jonathan, *The Authorship of Shakespeare's Plays*, Cambridge 1994.

Jones, Richard Foster, *Lewis Theobald: His Contribution to English Scholarship with Some Unpublished Letters*, New York 1966.

Metz, Harold, *Four Plays Ascribed to Shakespeare: An Annotated Bibliography*, New York 1982.

Metz, Harold, [ed], *Sources of Four Plays Ascribed to Shakespeare*, Columbia, Mo. 1989.

Muir Kenneth, *The Sources of Shakespeare's Plays*, Routledge, Londra 2005.

Muir, Kenneth, *Shakespeare as Collaborator*, Methuen, Londra 1960.

Neilson, William A. – Charles J. Hill, *Complete Plays and Poems*, Cambridge, Mass., 1942.

Nutku, Özdemir, *Shakespeare Sözlüğü*, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2013.

Onions, C.T., *A Shakespeare Glossary*, [genişletilmiş baskım Eagleson, Robert D.] Oxford at the Clarendon Press, 1986.

Partridge, Eric, *Dictionary of Historical Slang*, Penguin Books, Middlesex, 1982.

Partridge, Eric, *Shakespeare's Bawdy*, Routledge & Paul, Londra 1991.

Proudfoot, Richard, *Shakespeare: Text, Stage and Canon*, The Arden Publishers, Londra 2001.

Salerno, Henry, *Double Falsehood and Shakespeare's Cardenio: A Study of Lost Play*, Philadelphia, PA., 2000.

Schmidt, Alexander, *Shakespeare-Lexicon*, 2 cilt, Berlin/Leipzig 1923.

Searly, Peter, *Lewis Theobald and the Editing of Shakespeare*, Oxford 1990.

Stewart, J.I.M., *Character and Motive in Shakespeare*, Longmans & Green Publications, Londra 1949

Tilley, M. P., *A Dictionary of the Proverbs in England in the Sixteenth and Seventeenth Centuries*, Ann Arbor 1950.

Vickers, Brian, *Shakespeare, Co-Author*, Oxford 2002.

Wells, Stanley-Taylor, Gary-Jowett, John-Montgomery, William (ed.) *The Oxford Shakespeare: The Complete Works*, Oxford University Press, 2005.

Williams, Gordon, *A Glossary of Shakespeare's Sexual Language*, Londra 1997.

Wilson, Richard, *Secret Shakespeare: Studies in Theatre, Religion, Resistance*, Manchester 2004.

—————, *Kitabı Mukaddes*, Kitabı Mukaddes Şirketi, İstanbul 1958.

—————, *Oxford Dictionary of National Biography*, Oxford 2004.

Makaleler

Castle, Eduard, "Theobalds *Double Falsehood* und *The History of Cardenio* von Fletcher und Shakespeare", *Archiv für das Studium der neueren Sprachen*, no. 169, 1936, s.182-99.

Fleissner, Robert F., "The likely misascription of *Cardenio* (and thereby *Double Falsehood*) in part to Shakespeare", *Neuphilologische Mitteilungen*, vol, 97, no. 2, 1996, s. 217-30.

Frazier, Harriet C., "Speculation on the motives of a forger", *Neuphilologische Mitteilungen*, no. 72, 1971, s.285-96.

Frazier, Harriet C., "Theobald's *The Double Falsehood*, A Revision of Shakespeare's *Cardenio*?", *Comparative Drama*, no. 1, 1967, s. 219-33.

Freehafer, John, "Cardenio by Shakespeare and Fletcher", *Periodical of Modern Language Association*, vol. 84 no.3, New York 1969.

Graham, Walter, "The 'Cardenio-Double Falsehood' Problem", *Modern Philology*, vol. 14, no. 5, September 1916, s. 269-80.

Hammond, Brean S., "Theobald's *Double Falsehood*. An 'Agreeable Cheat?'", *Notes and Queries*, vol 31, no. 1, 1984, s. 2-3.

Hammond, Brean S., "The performance history of a pseudo-Shakespearean play: Theobald's *Double Falsehood*", *British Journal for Eighteenth-Century Studies*, vol. 7, no.1, 1984, s. 29-60.

Kahan, Jeffry, "The *Double Falsehood* and *The Spanish Curate*: a further Fletcher connection", *Quarterly Journal of Short Articles, Notes and Reviews*, no. 20, 2007, s. 33.

Orrell, John, "The Agent of Savoy at the Somerset Masque", *Review of English Studies*, n. 28, 1977, s. 301-4.

Pujante, A. Luis, "*Double Falsehood* and the verbal parallels with Shelton's *Don Quixote*", *Spanish Studies*, no. 51, 1998, s. 95-105.

Suarez, Michael F., "Uncertain proofs: Alexander Pope, Lewis Theobald, and questions of patronage", *Papers of the Bibliographical Society of America*, vol. 96, no. 3, September 2002, s. 405-34.

Kişiler

DÜK ANGELO

RODERICK

HENRIQUEZ

LEONORA

DON BERNARD

CAMILLO

JULIO

VIOLANTE

BİR YURTTAŞ

SÜRÜBAŞI

ÇOBANLAR

FABIAN

LOPEZ

GERALD

HİZMETLİLER

UŞAKLAR

RAHİP

SOYLULAR

Hizmetçiler, saraylılar, müzisyenler.

Mekân, İspanya'da Andalusia eyaleti.

Büyük oğlu

Küçük oğlu

Leonora'nın babası

Julio'nun babası

Leonora'nın âşığı

Henriquez'e âşık bir genç kız

Bir soytarı

Başka bir soytarı

Henriquez'in uşağı

Prolog¹

Bay Philip Frowde² tarafından yazılmış,
sahnede Mr. Wilks³ tarafından nakledilmiştir.

*Göklerin hoşgörüsü kimi yerlerde
Bereketli kılar toprağı; göverir çeşit çeşit bitki
Sıkça ve cesurca; binlerce kır manzarası karışır birbirine,
Düzensiz ama tatlıdır,
İnsanı kendinden geçiren bu manzara:
Bir ona bir buna bakarsız şaşkınlıkla;
Hepsi birleşir tek bir vahşi güzellikte.*

*İşte Shakespeare'in dehası da böyle.
Övünmeli bu muhteşem soya sahip olan Britanyalılar,
Amansız çaba göstermeli onun dizelerini çok sevenler;
Anıtlar dikeyoruz onun adına biz hayranları:
O İngiliz dehasının gösterişli bir çalımudur,*

-
- 1 Genellikle bunun gibi sonradan yazılan prologların, oyunun atmosferi ve gidişatı ile hiçbir bağlantısı yoktur. Oyunun ilk temsili için ısmarlanıp yazılan bu prolog da gerek anlatımı, gerekse kullanılan vezin açısından oyunla ilgili değildir.
 - 2 Philip Frowde (1678/9-1738), hukuk eğitimi görmüş ve profesyonel yazarlığa kırklı yaşlarda başlamıştı.
 - 3 Robert Wilks (yaklaşık 1665-1732), oyuncu. Cibber ve Booth ile birlikte Drury Lane Tiyatrosu'nun yöneticilerinden biriydi. Birçok başrol oynayan aktör Betterton'dan sonra onun yerini almış, hem komedyalarda hem de tragedyalarda ünlenmiş bir aktördü.

Büyükliğin, özgürlüğün, sınırsızlığın simgesidir.
Bizim gururumuz olsun,
Onun gözüpek meydan okuyuşunu yakalamak
Ve yalnızca onun yarattığı o güzelliklerden haz duymak.

Çoğu çağdaş yazar ürkek yükselme tutkusunda,
Hayat veren ateşi kıranır taklit kramplarında;
Önceden konmuş ilkeler sınırlar yazdıklarını,
Sınırlar ölçülere, gereksiz kurallara;
Öte yanda, soylu doğa aldırılmaz bu kalıplara.
Yer önceliğinde hakkını isteyen doğanın kuralı,
İşi en iyi biçimde ve haz duyurmak için yapmaktır!
Shakespeare, çok iyi bildiği doğadan,
Onun ilk kaynaklarından topladı duyguları;
Çılgınca taşıp sel gibi akan bu duygular,
Ne kadar çılgınsa, o kadar gerçektir.

Bunlar korur onu eleştirmenlerin öğrettiklerinden,
Bağlayıcı kurallar tehlikeli yarlarda hâlâ geçerliyse de,
Onun o uçsuz bucaksız, özgür ruhu küçümser tek mil
kuralları,
O, bütün okulların ukala kurallarının üstündedir!

Ah keşke ozan, ziyaret edebilseydi ışıklı sahnemizi,
Gölgesiyle olsun bu onuru bize bahşetseydi,
Nasıl bir kutsama olurdu kim bilir şimdiki temsilimize,
Eliza'nın⁴ altın çağının üstünlüğünü bize yansıtabilseydi!
Yüce Augustus⁵ Britanya tahtında otururken
Ve sevgili eş⁶ esin perileriyle arkadaşlık ederken.
Ne kadar haz duyardı kim bilir

4 Kraliçe I. Elizabeth.

5 George Augustus (1683-1760) İngiltere ve İrlanda Kralı II. George. Roma İmparatoru Augustus'a bir gönderme.

6 Kraliçe Brandenburg-Ansbachlı Caroline (1683-1737). Kraliçenin sanata, bilime ve teolojiye büyük ilgisi vardı.

Ülkesinin yetenekli yazarları ününü tazelerken!
Haykırırdı gururla, “Bağışlıyorum unutkanlığı;
Benim bu son çocuğum, yaşayacak artık;⁷
Dünya için kaybolan çocuk işte doğmak üzere şimdi;
Bu kutlu çevrenin karşısına çıkmakta da oldukça
gecikti.”⁸

7 Frowde’nin bir mecazı: Kaybolan çocuk (oyun) nihayet bulunmuştur.

8 Yazar, kendi proloğu yüzünden perdenin açılması geciktiği için özür diliyor.

I. Perde

1. Sahne

(Bir Saray. Dük Angelo, Roderick ve saraylılar.)

RODERICK

Sevgili babacığım, alışılmadık bir duygu
İçimi kemirip duruyor, beni mutsuz ediyor.

DÜK

Neden oğlum? Ölümünden bahsetmek
Zamanım gelmeden mezarımı kazmaz ki.
Onurum olan tacı uzun zamandır taşıyorum,
Niyetim yok bunu bırakmaya ölmeden önce,
Ama sen değerli bir insan olarak gelişen gençliğinle,
Dükalığının ve topraklarının vârisisin bütün erdemlerinle.

RODERICK

Bana gurur veren bu övgünüz yüzümü kızartıyor.

DÜK

Roderick bunları seni övmek için söylediğimi,
Ya da sevgide ölçüyü kaçırdığımı sanma.
Geçmişin güzel aynasına baktığımda,
Gençliğimin erdemlerini yansıtan sensin;
Bu da benim yaşlı duygularımı onarıp sevince boğuyor;
Yaramaz kardeşin, çılgın Henriquez ise
Adının soylu itibarıyla kumar oynuyor,

Soyu için başıboş bir serseri oldu, isteğimin aksine.
Onun utanç verici çılgınlığı, dürüst itibarımızı zedeliyor,
Bu da bizi, vakit geçirmeden onu hizaya getirmeye
zorluyor.

RODERICK

Güvenirim ben kardeşime,
Soğukkanlı bir yaklaşım kazancımız olur,
Er geç pişman olacak,
Gençliğin ateşli günahlarından sıyrılacak
Ve saraya yakışır davranışları edinecektir.

DÜK

Dilerim haklısındır bu müşfik kehanetinde!
Ama ben, değerlendirdince tuttuğu değersiz yolu
Geçmişine bakıp tahmin edebiliyorum yarınını;
Sonra saray dışına çıkma iznimizi yanlış anlaması,
Usandırıcı ısrarı ve aşırı ricası,
Gariptir ve kuşku uyandırmaktadır bizde.
Onunla epey yakınsınız;
Belki içten bir güven duygusuyla
Yatıştırabilirsin bizim kuşkularımızı.

RODERICK

Efendimiz, ben de bilmiyorum
Neden böyle ısrarla uzaklaştığını;
Saygıdeğer Camillo'nun oğlu Julio'nun
Geçenlerde aldığı bir mektuba göre,
(Dediğine göre, onu yakından izliyormuş
Ve uygun bir zamanda benimle buluşacakmış)
Henriquez beğendiği bir atı satın almak için
Hiç usanmadan altının gelmesini bekliyormuş.
Julio ile ilk kez Fransa'da karşılaşmış,
Onu çok sevmiş ve benimle tanışıklığını,
Onun güvenilir bir dost olduğu görerek
Birkaç gün onu konuk etmemizi istemiş.

DÜK

Öyle yap Roderick, dikkafalı kardeşinin
Neler yaptığını öğrenmek için elinden geleni yap.
Bizi de haberdar et o delikanlı geldiğinde.
Şu Julio'yu biz de tanıyalım,
O da bizden arkadaşının ihtiyacı olan altını alsın.
Geldiğinde huzuruma çıkarın.

2. Sahne

(Bir köyün uzaktan görünüşünü veren pano.)

(Camillo bir mektupla girer.)

CAMILLO

Oğlum nasıl oldu da Dük'ün dikkatini çekti ve Dük de onu huzuruna çağırdı? Bu mektuba göre onu saraya göndermem gerekiyor. Binicilikmiş! Julio'nun binicilikle ne ilgisi var? Eğer Fransa'da at binmeyi öğrenmediyse, en fazla bir sütçü beygirinin sırtına binebilir. Gerçi at binmeyi öğrenmiş olabilir, çünkü uzun zamandır Fransa'daydı. Ama şimdiye dek binicilikle ilgili bana hiçbir şey söylemedi. Her neyse: İyi bir binici olmasa da, bu durumda önemi yok: İtaat etmek zorunda. Prenslerin kararı kesindir; her istediklerini yaparlar, Tanrı yapamadıklarından korusun.

(Julio girer.)

Gel bakalım evlat, oku şu mektubu.

(Mektubu Julio'ya verir.)

Ses çıkarma, sadece oku. Yanıtı ne benim, ne senin el yazınla olacak. Bizzat sen olacaksın yanıt bütün endamınla. Yüksek sesle oku.

JULIO

İzin verin de önce bir göz atayım.

CAMILLO

Geçenlerde, senin şu yeni ilgilerin konusunda birden karamsarlığa kapıldım. Onları sana biçenin Kader Tanrısı

olduğunu sanmam. Şu andan itibaren kaderin Dük'ün sarayı. Babanın evi artık toz toprağa karıştı.

JULIO

(Kendi kendine.)

Hımm! Saray demek! Hangisi daha iyi; sevgiliye hizmet etmek mi, yoksa Dük'e mi? Dük'ün kölesi olmam isteniyor, oysa ben Leonora'nın kölesiyim.

CAMILLO

Senin şu biniciliğin orada işine yarayacak. Gerçekten iyi bir binici misin?

JULIO

Demek, her şeyden önce at binmem dikkate alınacak, ya da alay konusu olacağım!

CAMILLO

Bir övgüyü diğeriyle ölç, üçte biri mutlaka yalandır. Bu yüzden övgüler seni etkilemesin. İşte önünde emirle karışık bir rica var. Bunu göz ardı edemezsin... Kesinlikle gitmelisin, gitmek zorundasın.

JULIO

(Kendi kendine.)

Bu nasıl bir kaderdir, buna iyi bir talih denemez. Bu zamansız davette rolüm pek iyi bir şey olamaz.

CAMILLO

Gitmen gerekir; Dük emretmiyor, ama ısrarla seni istiyor.

JULIO

(Kendi kendine.)

Bu durum, aşk planıma hiç uymuyor ama...

CAMILLO

Büyük şanslar küçük nedenlerle ortaya çıkar.

JULIO

(Kendi kendine.)

Babası kim bilir ne düşünecek benim hakkımda? Bu gece onu babasından isteyecektim.

CAMILLO

Oğlumun dağınık erdem parçalarını saray birleştirip parlatır, yerli yerine oturtur.

JULIO

(Kendi kendine.)

Babası herhalde beni kayıtsız ve ciddiyetsiz bulacak, ya da davranışımın yakışıksız ve aşağılık olduğunu düşünecek; hatta rezilce... Babamın rızasını almış da, sanki onu aldatmış gibi olacağım, oysa bundan babamın da haberi yok.

CAMILLO

Ee evlat, baştan sona okudun mu?

JULIO

Evet efendim.

CAMILLO

Peki ne diyorsun?

JULIO

Ne diyeyim ki?

CAMILLO

İyi talih seni bulduysa, gitmelisin.

JULIO

Eğer sizi memnun edecekse efendim.

CAMILLO

Elbette edecek, yarın... Gitmen için son gün yarın, değil mi?

JULIO

Evet efendim.

CAMILLO

İhtiyacın olan bazı şeyleri hazırlamayı düşünüyorum. Vereceklerim işine yarayacaktır.

Az sonra odama gel, seninle daha konuşacaklarım var.

(Çıkar. Julio yalnız kalır.)

JULIO

O kııda, gençliğin ve aşkın ateşlediği

Tutkuyu ve şevki göremiyorum.

Evet rızası var, doğru, ama sanki işahsız gibi;

Razı olduğunu söylüyor, ama kayıtsız oynuyor,
Sözlerinin arkasına sığınanlar misali
Konuşurken uzakta tutuyor kendini.
Bu sevgi sanki aldatıcı, her an kopacakmış gibi;
Çözülmeden önceki buz sanki;
Oysa benim duygularım sıcacık,
Hyperion'un gözündeki ateşle,
Durmadan yanıyor alev alev.
Şimdi doğruca ona gideceğim,
Onurumu gözetmesini söyleyeceğim.
Aa, ama buradaymış, beni selamlıyor..
(*Leonora hizmetçisiyle girer.*)

Nasıl da mekânı zenginleştiriyor onun güzelliği!
Buna konuşmasındaki müziği de ekleyin,
Sabahı canlandıran tarlakuşunun tatlı sesi,
Cennette olduğumu hissettiriyor bana..
Ben de tam sana gelecektim Leonora,
Ne olur soğuk davranma bana.

LEONORA

Babanız ne diyor?

JULIO

Henüz ona söylemedim.

LEONORA

Öyleyse hiç söylemeyin.

JULIO

Söylemeyeyim mi? Siz değil miydiniz

Onun rızasının her şeyi düzelterceğini söyleyen?

LEONORA

Evet belki de; ama şimdi değiştirdim fikrimi.

Fazlasıyla değer veriyorsunuz buna,

Bu da kur yapmanıza neden oluyor,

Hem babanıza hem bana.

Ayrıca razı olmayabilir beni almanıza,

Siz de itaatkâr bir evlat olarak

Beni aklınızdan çıkarabilirsiniz.

Takdir edersiniz ki, bu da utandırıp kederlendirir beni,
Karalar bağlar, solar giderim gençliğimin baharında.

JULIO

Bana işkence etmeyin böyle yersiz kuşkularla,
Yaşından dolayı sanmayın,
Babamın aşk ateşimizi söndüreceğini,
Ya da gözlerinin görmediğini, aklının ermediğini.
Küçümsüyorsunuz güzelliğinizi.
Değerini düşürürseniz güzelliğin Venüs kızardı,
O güzelliği gören soğuk bir keşiş bile
Hücrelerinden fırlar, onu öpmek için tespihini yakardı;
Gözlerse sürekli gebedir,
Işığı görenlerde yeni tutkular uyandırmaya.
Hiçbir neden yok kuşkulanmanıza.

LEONORA

Neden Julio, neden?
Cesaretiniz yok baba rızası olmadan seçim yapmaya,
Sevdiğinizi desteklemekte yürekli değilsiniz.
Gözleriniz var, ama görmüyorsunuz.
Şöyle düşünebilir miyim, belki de
Kendinizi aldatıyorsunuz bu ilişkide,
Söyleyebilir misiniz niyetlendiğiniz,
Ama cesaret edemediğiniz şeyi?

JULIO

Kuşkularınızla boş yere baskı yapmayın.
Haksızlık ediyorsunuz – Söylemekten nefret ediyorum,
Ama uygunsuz bütün bunlar.
Sizi bekleyen yalnızca onur ve güzellikler.
Hiçbir engel konulamaz arzularımın önüne,
Ama sabır gerektiriyor bazı ciddi gecikmeler,
Bu da aşkımızı öldürmez, alevlendirir aksine.
Sabırlı olun tatlım.

LEONORA

Sabırlı mı? Başka? Değil alev, bir kıvılcım bile yok içimde.
Eğer bir koca kaybediyorsam ağlayabilirim;
Başka koca da istemem. Tutukluk için gözyaşı dökersem,
Özgürlük beni terk etsin.

JULIO

Nasıl bir ruh haliyle bunları söylüyorsunuz?
Şimdi gayet iyi anladım ki, siz beni sevmiyorsunuz.
Ey Dük, amacın ne olursa olsun, çağrına itaat edeceğim!
Leonora kaderimi bu şekilde çizdiğine göre,
Savaşsa, askerin olacağım,
Ya da değerli saatlerimi sarayda israf edecek
Ve modanın kölesi olacaksam,
Hayatımın bu tembel sürgününe katlanacağım.

LEONORA

Ne demek istiyorsunuz?
Neden Dük'e hitaben konuşuyorsunuz?
Savaş, saray, sürgün, nedir bütün bunlar?

JULIO

Bu yeni haber, içimde nasıl büyüdü bilmiyorum,
Dük bana mektup yazmış.
Babam mektuptan bayağı etkilenmiş
Onu bu mektubu okurken buldum;
Hemen saraya gitmem isteniyor.

LEONORA

Ah, şimdi anladım bu gecikmenin nedenini,
Leonora'nın neden ilginize layık olmadığını.
Demek saray yolu gözüktü!
Evet, belki de –belki değil mutlaka,–
Çok çekici, erkekleri tavlama için eğitilmiş
Seçkin güzellerle tanışırsınız orada,
Böylece yerine gelir cesaretiniz:
Babanızın karşısına çıkıp “Lütfen baba,
Bu hanımı kadınımla olarak seçtim,” diyebilirsiniz.

JULIO

Hâlâ anlamıyorsunuz beni.
Sonsuza dek sizin kölenizim
Ve hiçbir şey, denizlerin ve toprakların zenginlikleri
Yolumdan döndüremez beni.

LEONORA

Peki ne zaman gidiyorsunuz?

JULIO

Yarın sevgilim – Dük'ün emri böyle,
Veda öpücükleri olmadan,
Ayrılık hüznüleri yaşamadan,
Birbirimize binlerce söz vermeden aceleyle gitmek
Çok acımasız olacak biliyorum.
Prenslerin ve devlet adamlarının bilmediği
Bazı şeyleri konuşacak anları vardır sevgililerin;
Böyle merasimler Cupid'in saltanatına hizmettir.
Neden iç çektin öyle?

LEONORA

Ah Julio! İzin ver de ayrılığımıza dair
Yüzüm kızarak bir şey söyleyeyim sana.
Sarayın eğlenceli ve göz kamaştıran havası
Gönlünden beni silip atacak,
Bana olan ilgini kaybettirecek
Ve ben de tek başıma, pişmanlık içinde,
Ayrılışını dul gözyaşları dökerek karşılayacağım diye
Korkuyla çarpıyor yüreğim.

JULIO

Vaadim, sözlerim kadar kararlı ve kesindir,
O güzel yüreğine şunu söyleyeyim ki,
Müthiş bir bağlılık göstereceğim sana;
Güneşin saçtığı ışınlara, gölgelerin karanlığa,
Arzuların güzelliğe bağlılığı gibi;
Doğru yoldan çıkarsam eğer,
Dünyanın bütün lanetleri üstüme olsun,

Büyük ihanetlere uğrayayım,
Tüm erdemler terk etsin beni.

LEONORA

Yeter, tatmin oldum ve ben de
Seninim, kesin ve sürekli bir bağlılık ile.
Ama ne olur uzun sürmesin ayrılığımız;
Yaşlılarımız kuruntu içindedirler,
Sözlerden çok eylemle ilgilenirler.
Senin yokluğunda eğer yeni bir evlenme teklifi gelirse,
Baskıyla, itaat etmek zorunda kalırsam
Bu inandığım her şeyi tehlikeye atar.

JULIO

Korkma, zamanın en hızlı kanatlarıyla
Dönmeye çalışacağım. Yokluğumda,
Soylu arkadaşım ve şimdi de onur konuğumuz olan
Lord Henriquez, benim adıma
Güzel şeyler fısıldayacak babanın kulağına;
O dost diliyle, benim hakkımı gözetecek
Ve senin Julio'nun yokluğunda
Benim adıma sevgiliyi oynayacak.

LEONORA

Arkadaşınıza güveniniz tam mı?
Dikkatli olmalısınız Julio: Aşka vekil atanmaz.
Ah, işte babam...

(Don Bernard girer.)

DON BERNARD

Ne, Julio'yla mıydın? Bu flört fazla ileri gitti. Babanız da
henüz bu işten söz etmedi, bu durumda ilk adımı kim
atacak?

JULIO

Saraydaki hizmetimle ilgilenen babamla
Henüz görüşemedim, ama şunu bilin ki,
Kovaladığım bir eş var.

DON BERNARD

Kovalamak mı? Kovalamayı bir yana bırakın. Bu önemli değil. Kovaladığınızı söylediğiniz kızı topallayarak yürüseniz de yakalayabilirsiniz, elbette babanız çelme takmazsa. Kısacası, yakından göz kulak olduğum kızıma da söylediğim gibi, önce Don Camillo'nun bu birleşmeye razı olduğunu mutlaka belirtmesi gerek. Bu söz ağzından çıktı mı, bu iş de olur, ama o zamana kadar bu ilişki geçersizdir, bir başlangıcı da olamaz.

JULIO

Efendim, babamın ne düşündüğünü bu gecedен sonra, Yani yarın öğrenmiş olacağım.
Şimdi izninizle... Ah erdemli Leonora,
Dinlendir, mühürle o güzel gözlerini.
Bir kez daha hoşça kal. Sevgilim, sözlüyüz seninle;
Unutma ve sadık kal.

(Çıkar.)

DON BERNARD

Babası kararsız, oğlu da dikkafalı. Genç Julio'nun mizacı, annesinin mizacıyla onarılmasaydı, bu evliliğe izin vermem için çıldırmış olmam gerekirdi. Bak sana söyleyeyim: Gözlerim zihnini yönetebilseydi, bu kentte ondan daha üstün yirmi delikanlı bulabilirdin. Bunları, seni ondan soğutmak için söylemiyorum; demek istediğim, kendini o kadar küçümsüyorsun ki onu yüceltiyorsun. Ondan daha iyileri, erdemlerini görünce hemen seni kapar, eğer geri dönmezse daha iyisini bulursun.

LEONORA

Sizin öğütlerinize itaat etmek görevimdir efendim.

DON BERNARD

Çok iyi dedin, akıllıca. Korkarım sevgilin biraz havai. Bunu yakında görüp pişman olacaksın.

LEONORA

Efendim, başkaları arasından onu seçtiğimi itiraf ederim; yine de bu iş ancak sizin onayınızla gerçekleşebilir.

DON BERNARD

Babasının fikrini yakında öğreniriz ve ona göre davranırız. Benim bu işe pek aklım yatmıyor; yine de buna şiddetle karşı koymayacağım. Bunu bizi yöneten Tanrı'ya bırakalım. Tanrı ne derse o olur. Hadi kızım, evimize gidelim.

(Çıkarlar.)

3. Sahne

(Henriquez ve ellerinde meşalelerle hizmetliler girer.)

HENRIQUEZ

Meşaleleri yakına getirin. Müzisyenler nerede baylar?

HİZMETLİ

Geliyorlar lordum.

HENRIQUEZ

Çok yakına gelmesinler.

(Kendi kendine.)

Gecenin ürpertici büyüüne binmiş giden
İç çekişlerimin müsebbibi olan bu kız soylu değil belki,
Ama doğanın en iyi biçimde yoğurduğu
Ve büyük bir ustalıkla yarattığı bir güzel,
Doğanın zengin tasarımıyla oluşmuş.
Ne olmuş yani soylu değilse?
Soyunun sıradanlığı söndürmemiş gözlerindeki ışığı,
Hatta o ışığın ta kendisi.

(Müzisyenlere.)

Hadi başlayın üstatlar,
Ama insafli bir yumuşaklıkla dokunun tellere;
Hüznü tembel koltuğundan kaldırmak için
Gecenin sağır kulaklarına elem versin melodileriniz
Ve kayıtsızlık ilgiye dönüşsün müziğinizle.

(Müzik başlar. Kendi kendine.)

Konuştuğu zaman hayran bırakıyor beni kendine.
Saray bu ilişkiyi öğrenip onu uyardığında,
Öfkeden çıldıracak, boş yere zaman harcayan
Yedi saltanat gibi.
Sonra ülkesinin çıkarını düşününce,
Güzelliğin gerçek unvanı,
Sağlık, erdem, açıksözlülük ve yalınlık
Süsleyecek konuşmasını, küçümseyecek büyüyü.
Ah iyi bir şey düşünme ve yapma özgürlüğü;
Kaldıramıyorum soyluluğu ve işe yaramayan makamı,
Candan istiyorum bir köylü olmayı.

(Müzisyenlere.)

Devam edin... o derin bir uykuya dalmıştır şimdi.
Kesin ve kaybolun.

(Hizmetliler çıkar.)

Bir ışık parladı penceresinde;
Ah, gecenin eliyle güzelleşen mumu olaydım keşke!

(Violante yukarıda penceresinde görünür.)

VIOLANTE

Bu geç saatte ilanı aşk eden kim? Kimsiniz siz?

HENRIQUEZ

Sizi seven biri..

VIOLANTE

Yıldızsız gecelerin bekçisi misiniz?
Lordum Henriquez mi, yoksa yanlış mı duydum?
Yanıtımı verdim size, geri püskürtüldüğünüz halde,
Hâlâ savaşı bırakmamanız garipten de öte.
Lordum, kendi sağlığınıza düşünün
Ve beni rahat bırakın, koruyun itibarımı,
İstirap duyduğunuza yemin etmeniz
Hiç de merhamet edilecek bir şey değil.
Sevginizi benim hayalimle yeşertmeniz imkânsız,
En azından ben izin vermem yeşertmenize.

HENRIQUEZ

Neden Violante?

VIOLANTE

Amacınızı engellemek için sayısız neden var ne yazık ki.
Uyarayım sizi: Daha mantıklı harcayın zamanınızı,
Beklemeyin böyle boşuna pencereimin altında.
Bazı şeyler duydum (korkarım bunlar gerçek)
Çok iyi biliyorum, sizin gibi genç soylu lordların,
Benim gibi sıradan kızların pencereleri altında
Nasıl serenat yapıp, ıstıraplarını kafiyeyle dillendirdiğini,
Güzel sözlerle onları tanrıçalaştırıp taptığını
Ama tanrıça manrıça dinlemeyip iğfal ettiğini,
Sonra onları kendi kaderlerine terk ettiğini,
Sonunda o kızları herkesin önünde küçük düşürdüğünü...

HENRIQUEZ

Bu anlattıklarınız hataya meyyal,
Birkaç kendini bilmez genç kız için geçerli,
Genellemek doğru olmaz bu korkuyu.

VIOLANTE

Herkes yerli yerinde kalsın,
Siz lordlara karşı hata yapmamak için koruyalım
bekâretimizi,
Ama inanalım büyük heyecanla ettiğiniz yemininize de;
Böylece iki taraf birbirine güvenip
Bu pazarlıkta kaybetmemiş olsun. Evinize gidin lordum!
Söylediğiniz her şey zamansız;
Şarkınız ise tuhaf ve anlaşılmayacak kadar ahenksiz.
Hem sürdüğünüz ve ta buradan duyduğum koku da
Burnuma hiç iyi gelmedi, hercai menekşe gibi.

HENRIQUEZ

Bu reddiniz beni daha uzun kalmaya sevk ediyor.

VIOLANTE

Sizin gibi erkekler,
Her şeyi kendi dikenleri haline getirir.

Kızlık adımı koruyan ben, hata ediyorum
Bu sonu gelmez konuşmayı sürdürmekle.
Dilerim meziyetleriniz sizi daha soylu bir amaca
yönlendirir.

(Çıkar.)

HENRIQUEZ

Gitme ısıldayan kız!
Geri gel ve biraz olsun umut ver bana.
Gitti... Böylesine hor görülen ben kimim?
Bir prensin küçük oğlu. Evet. Öyleyse ne olur?
Soylu olmak nasıl yasaklar
Daha alt sınıftan biriyle olmayı?
Aynı hamurdan yoğrulmuşuz.
Düklerinki daha ince ve has ama
Ben almadım unvanımı, kader verdi bana,
Atalarımın birinin meziyetiyle gelen
Bu unvanı alın benden.
O kız benimkinden daha ağır değerler miras almış.
Önünde eğilip onu kazanmalıyım;
Tüm üstünlüklerimi bir yana bırakmalıyım
Ve kibrimin kölesi olmaktansa,
Kibrimin zincirlerini kırıp alçakgönüllü olmalıyım.
Taktığımız rütbelere kibrimizin ödülüdür,
Dışarıdakiler ve akıllılar içinse alay konusudur ancak.

II. Perde

1. Sahne

(Bir köy manzarası.⁹)

(Bir yandan Fabian ile Lopez, diğer yandan
Henriquez girer.)

LOPEZ

(Fabian'a.)

Dur bekle komşu, bak kim geliyor! Kenara çekil.

(Kenara çekilirler.)

HENRIQUEZ

Of! Böyle mi olacaktı? Hay aksi şeytan, şeytan, şeytan!

FABIAN

(Lopez'e.)

Şu işe bak, bir kepçe soğuk idrak eksik kalınca, adamın
beyni taşmış belli ki!

HENRIQUEZ

Onun sahibi olmak için bir şeyler vermeliydim – ama ne?
Sahibi olsaydım, bugün kendimle övünüyor olurdum
Ve haklı da olurdum ileride.

Ama şimdi suçluluk duyuyorum!

Bütün güzellik dükkânlarını,

9 Orijinalinde “manzara” yazılsa da, bu bir köyün uzaktan görünüşü değil, bir köy meydanıdır.

Çekici masumları soyduğum
Ve kaba saba aşklar yaşadığım için de üzülüyorum,
Tıpkı az önce üzüntüyle yıkıldığım gibi,
O kulak asmadı yeminlerime,
Kapadı kapısını ta içten gelen isteğime.

LOPEZ

(*Fabian'a.*)

Aşk! Aşk! Sapına kadar aşk! Enayiliğin dik âlâsı!

HENRIQUEZ

Şimdi anımsıyorum da – öyle değil miydi?
Önce evlenme vaadi,
–yalnızca vaat de değil, ayrıca binlerce yemin–
Ona ettiğim yeminler, öyle aşüftelere edilenlerden değildi.
Anımsıyorum da o yeminler hiç işe yaramadı.
Deneyimsiz saf bir kız aşkımdan ürktü.
Güç bela elde edilmiş yarım bir sevinç bana kalan.
Hafızam işkence ediyor bana.
Aşk değildi bu; zaman, mekân ve fırsat,
En namussuz suç ortaklarıydı galip gelen!
Çok utanç verici, yazıklar olsun bana!

FABIAN

(*Lopez'e.*)

Bu nasıl bir yüküdür insana? Komşu, bu adamda dolap
çeviren bir tezgâhtar kafası var.

HENRIQUEZ

Dur, kendime karşı adaletsiz değil, acımasız olmalıyım.
Peki, bu bir tecavüz müydü? Hayır.
Feryat figan beni kendisinden uzaklaştırması gerekirdi.
Bana direndiği doğru, istemediği de doğru,
Ama sonra da hiç ses çıkarmadı.
İrzına geçilen bir kızın kızgınlığı değil,
İffetli bir gelinin çekingenliği gibiydi. Zevki uğruna,
Günah işleme riskine girmeyecek erkek var mı dünyada?
–Günah! Evet, doğru!–

Ya bu işin tehlikesi; gözyaşları, yıkılan kızın feryatları,
Mahkeme yolu görünüyor bana.

Bu durum vicdanımı rahatsız ettiği gibi,
Korkarım onurumu da paramparça edecek.

Ne yapmalı? Hiçbir seçeneğim kalmadı.

Güzel Leonora, asi yüreğimin zorba kraliçesi;

Violante ise gönlümün kısa süreli gaspçısı.

Julio da, benim oyunlarımla buradan uzaklaştırıldı.

Ne arkadaşlık ama!

Bakalım bunu nasıl yanıtlayacaksın?

Bir erkek kanının kaynamasının nedenini bilir,

Ya da sözcüklerle yüreğindeki fırtınayı yatıştırabilir!

Julio'ya gelince, onun gerçek dostu olabilirdim.

Sadece tutkusu olmayanlar,

Erdem ile arzunun azılı mücadelesiyle asla sınanmayanlar

Beni suçlayabilir. Benim gibi olanlar,

Gençlik ateşinin hafifmeşrep kaçamaklarını bilenler,

Hoşgörüyle göz yumsunlar bana.

(Çıkar.)

LOPEZ

Bu adam kesinlikle deli; belki de rezil biri. Komşu, gel
onu izleyelim; ama daha kötüsünü görmeyelim diye
belli bir uzaklıktan.

(Çıkarlar.)

2. Sahne

(Bir evin içi.)

(Violante tek başına girer.)

VIOLANTE

Kimin yüzüne bakabilirim yüzüm kızarmadan?

Benim kaçamağımı sezmeyecek

Bakire bakışlı tek bir kız var mıdır?
Günahım ne benim? Ne kurtarır beni?
Rızam olmadığını söylemem mi?
Eğer bu onursuzluğumu açıklarsam
Lekelemiş olurum adımı.
Ah ne acı komşuların seni sayarken,
Muhtaç ve sefil olduğunu bilmek!
(Bir hizmetçi kız ve ardından Gerald bir
mektupla girer.)

HİZMETÇİ KIZ

Madam, Lord Henriquez'in uşağı Gerald geldi,
Size bir mektup getirmiş.

VIOLANTE

Mektup mu?
(Kendi kendine.)
Nasıl da titriyorum!
(Gerald'a.)

Efendin saraya gitti değil mi Gerald?

GERALD

Hayır leydim.

VIOLANTE

(Kendi kendine.)
Ah benim zavallı yüreğim!
(Gerald'a.)
Ne zaman gidecek peki?

GERALD

İşleri onu başka yere yönlendirdi.

VIOLANTE

Lütfen söyleyin, nereye?
(Kendi kendine.)
Korkularım nasıl da işkence ediyor bana!

GERALD

İki aylık bir iş sanırım.

VIOLANTE

Nereye, nereye bayım? Lütfen söyleyin!
Tanrım, sabrım taşıyor. Bunu önceden mi tasarladı,
Yoksa bu iş birdenbire mi ortaya çıktı?

GERALD

Leydim ben bir şey bilmiyorum.
Bana tek emredilen bu mektubun yanıtını almam.
Mektuba göz atmanız için sizi yalnız bırakayım.
(*Gerald ve hizmetçi kız çıkarlar.*)

VIOLANTE

Benim gibiler için kuşku bir eziyettir.
Mektuptaki kırmızı balmumu mühür güvenini açıklar:
İçindeki de olumlu ya da olumsuz benim nasibim.
(*Mektubu okur.*)

“Sağduyumuz, bize düşüncesizliğimizin nelere mal olduğunu unutmamız gerektiğini öğretti. Ben de mantıklı olmaya bir adım attım ve size veda etmeye kendimi ikna ettim.”

Ah zavallı, ihanete uğrayan, mahvolan Violante!
Zehirlenmiş, önceden düşünülmüş süslü sözlerle
Ve binlerce yalan yeminle yaralandı yüreği,
Miras almış çaresizlikleri.

Ben kendi onurumun mezarıyım şimdi,
Ölümün barındığı karanlık bir evim.
Ey tüketen yalnızlık, yağmalamak için beni
Bu tapınağıma çağırıyorum seni.
At gitsin bir daha onarılamayacak bu yapıyı.
Ne yapmalıyım şimdi... ama değmez düşünmeye.
Bundan sonra telef etmek üzere
Kendimi her zaman teslim edeceğim tehlikelere.
Sizi artık bir daha kızdırmayacağım babacığım, elveda;
Bir daha inanmayacağım erkekler, elveda size de
Ve bir daha utandırmayacağım kızlar, elveda;
Rehberim olsun keder, gittiğim bilinmeyen yolda!
(*Çıkar.*)

3. Sahne

(Don Bernard'ın evinin önü.)

(Henriquez girer.)

HENRIQUEZ

(Kendi kendine.)

Nerede o gözler, o ses,
O tılsımlı çekicilik nerede,
O güzel yüz, o tarifsiz zarafet,
O aşkın ışıldayan kaynağı?
Bütün bunlar sanki yoktu onda:
Ondaki bu güzelliklerin hayaline kapılmak
Bendeki marazdı.
Dikenlerini göstermekten başka bir şey yapmadı bana.
Büyüktür sedir ağacı,
Sakınır sevenlerden sarmaşığın ödünç verdiği gölgesini;
Dur! Yaralıyor onurumu bu karamsar düşünceler.
Ya Leonora'yı eş olarak alsam
Kurtarabilir miyim onurumu?
Ama üst üste gelen yaralar
İncitecek önce Violante'yi, sonra da Julio'yu;
Violante için ben yalancı sefilin biriyim,
Julio'ya göre ise vefasız bir hergele.
Bense, onurumu isteyerek katlettiğim için
Hayvanların soylusu köpek kadar değilse de,
En ağır biçimde suçluyorum kendimi.
Ama zevk daha güçlü mantığın zincirinden
Ve güzelliğin nefis kokusu yıkıp geçiyor vicdanı.
Gel Leonora, suçumun müellifi,
Ortaya çık ve kur intikam imparatorluğunu,
Yardım et oyalanan onurumu kovmama,
Senin olayım her şeyimle.

(Don Bernard ve Leonora girerler.)

DON BERNARD

Yazık size lordum, neden dışarıda beklediniz?
Hoş karşılanmayacağınızdan şüpheleniyorsanız,
İkna edecektir sizi kızım Leonora.

HENRIQUEZ

(Leonora'nın elini öper.)

Öptüğüm bu el baharın kokuları kadar tatlı,
Ama çiçeklerdeki sabah çiysi gibi soğuk!
Söylesenize Leonora, babanızın akli yattı mı?
Sizin sevmeyi reddettiğiniz görev
Sonunda ödölünü alacak mı?
Ve Henriquez mutluluğunu sadece
Saygıdeğer Bernard'a mı borçlu olacak?
Ah hayır! Gözlerinizden okuyorum yıkımımı;
Binlerce sözden daha yüksek çıkıyor kederin sesi,
Ve haykırıyor bana çaresizliğimi.

DON BERNARD

Hadi ama Leonora,
Sana aşkla bakan bu soylu lorda
(ki son günlerimde adımı yüceltecek)
Bir şeyler söylemeden edemezsin;
Genç lordun gönlünde, söylediklerinden fazlası var.
Sevinç ve mutluluk vaat ediyor sana
Ve ailemize de onur.
Düşün seni seven bu gencin soyunu ve becerilerini,
Seveceksin değer vermediğin bu genci,
Onu yakından tanıyınca.

LEONORA

Babacığım diz çöküp yalvarıyorum size
Bir an durup düşünmeniz için kızınızın mahvını.
Yüreğim kanayarak size teşekkür etmeliyim
Geçmişteki şefkatinize, sevginize,
Ama geride kalanlar yüzünden dikkatli olmalıyız.
Düşünün efendim, bir hata daha yapan kimse

Kendini artık masum sayamaz.
Utanılacak bir fırsat vermek istemem
Kınamaya bahane arayanlara;
En korktuğum şey, sizin sert emirleriniz
Ya da zorlamanızla
İtaatsizlik hatasına düşmemdir.

DON BERNARD

Rica ederim, ne ondan ne de ötekinden korkma. Bak kızım, bu dünyada korkudan çok tehlike var. Bence bu soylu lordla evlenirsen son bulur korkuların.

LEONORA

Efendim, bu yüce onuru değersiz sayarsam
Kendi cinsimin en kibirlisi olurum herhalde.
Lord Henriquez'in yeminleriyle,
Benim deneyimsiz gönlüme baskı yaptığı
Ve beni sahiplendiğini sandığı bir zaman vardı.
Ama o zaman geçti artık:
Sizin de rızanızla, benim sağlam yeminim,
Çok önce söz verdiğim incitilen Julio'yadır.

DON BERNARD

Öyleyse yine benim rızamla geri al o yeminini. Sen, düşüncesiz bir kız gibi, o yeminlere beş paralık değer vermeyen birine kapıldın. Sanki "Kendime bir yer edinmeliyim, evliliğin canı cehenneme, döndüğümde bitiririm bu işi," der gibi seni bırakıp koşarak saraya gitti.

HENRIQUEZ

İnanın durum bunu gösteriyor sevgili küçükhanım.
Benim size olan tutkum,
Ne yazık ki Julio'da hiç yoktu:
Onun aşkı sadece bir saatlik eğlencedir,
İş güc arasında bir moladır,
Çağımızda gençliğin modası aşk oyunlarıdır.
Ah keşke hissetseydi umutları, kuşkuları, heyecanları
Ve ruhuma işkence eden zorbayı oynayan

Tutkunun türlü deliliklerinin yarısını;
O, sizi talihini denemek için terk etmedi,
Aşağılık bir çevreye yaltaklanmaya
Ve belirsiz onurunu, gerçek mutlulukla takas
etmeye gitti.

LEONORA

(Kendi kendine.)

Of, karşıdan esen bu rüzgâr,
Omuz veriyor taşkına, korkutucu dalgalara.
Bu dalgaları savuşturmalıyım.

(Henriquez'e.)

Ah lordum, yüce adınızı, prens olarak doğmanızı,
Dostluğun kutsal yasasını, vefayı, doğruyu
Ve zavallı Julio'nun onurunu unutmanız mümkün mü?
Julio'nun sizi ne kadar sevdiğini düşünsenize lordum;
Onun hizmetlerini anımsayın,
Size olan sonsuz güvenini;
Düşünün, şu saatte nerede olursa olsun,
Sizin inayetinizle sarayda bulunmasına
İçten içe duyduğu minneti.
Zavallı Julio, nasıl da güvendir,
Efendinin inancına, onuruna?
Gençlik hatası! Julio, o çok güvendiğin dost,
Şu an, her şeyden çok değer verdiğin şeyi
Senden çalmak istiyor. Henriquez,
Bedbaht Julio'nun sevgisine böyle karşılık veriyor.

(Ağlamaya başlar.)

HENRIQUEZ

(Kendi kendine.)

Lekelenen onurum için tehlike çanları çalıyor.
Onunla böyle konuştuğum için kabahat bende:
Kız beni bana gösterdi. Bu da rahatsız ediyor beni.

DON BERNARD

Delilik bu, çılgınlık. Tam bir çılgınlık.

LEONORA

Ben de çıldırmak üzereyim.

(*Don Bernard'a.*)

Sizin merhametli karakteriniz,
Sevgili annemle aranızdaki temiz aşkınız adına,
(Tanrım, keşke annem şu anda burada olsaydı!)
Size yalvarıyorum:

Beni bağışlayın ve bana acıyın.

Efendim, anımsayın annemin binlerce kez söylediklerini,
Onun babası ilk talibi için zorladığında

Ve aşkı ile görevi arasında kaldığında,
İtaat etmenin bir görev olduğunu bildiği halde,
Annem vakit geçirmeden aşkı seçerek sizinle evlenmiş.
Çok iyi bilirsiniz, bu seçimiyle övgü de almış.

Bu yüzden adı onurlandırılmış.

Onun bu itaatsizliği asla itibarını sarsmamış;

Sarsılmaz aşkı her şeye karşı koymuş

Ve uzun zaman karınız olarak yaşamış.

Benim durumum da aynı:

Siz beni mahkûm eden babasınız,

Ben de annemin durumundayım

Ama onun kadar şanslı değilim.

DON BERNARD

Hadi oradan, sen delisin. Kuşkusuz, seni bu eski hikâyeler engelliyor. Ne yani, geçmişte olanlara bakarak mı kendini heba ediyorsun ha? Sana uymayan biriyle mi evleneceksin? Ancak sana uygun biriyle evlenirsen mutlu olabilirsin. Sen sözümü dinle ve sadece geleceğine dair fazla çenenin yorma; zor da olsa kendini buna alıştı, başına konan bu talih kuşunu kaçırma. Hadi git şimdi, şu lafımı da unutma: İki gün içinde hiç hak etmediğin bir kocan olacak. Ya evlenirsin ya da ölmüş babamın ruhu üzerine yemin ederim ki, seni evlatlıktan reddederim.

HENRIQUEZ

Sevgili Don Bernard, bakın ağlıyor, ona daha yumuşak davranın.

LEONORA

Öyleyse lanet olsun bugüne! Ateş sarmış dört yanımı;
Alevlerden kurtulmama da imkân yok.
Ah, bir babanın hayır duası olmadan mı yaşayayım,
Yoksa Julio'yu mu terk edeyim?
Başka kızlar için seçim bu kadar zor değildir herhalde,
Çıkarlar yönetiyor dünyayı,
Sonunda gönülleri de mal yapıyorlar;
Genç kızlar evleniyor artık emirle
Ve itibarsız biçimde.
Gönlüm sevdiğim adam yerine,
Zorla bağlanacak şimdi
Soylu birine, bir efendiye.

DON BERNARD

Hadi git buradan asi çocuk. Bu durumda siz de onunla
gidin lordum. Bu inat zorla kırılmalı.

(Henriquez, Leonora'nın peşinden çıkar.)

Kızın dedikleri doğru, annesi gerçekten öyleydi. Ona
aynı anda kur yapan iki erkektik, anımsıyorum. Önce
ikimizi de sevmedi, ama o yaşlı nemrut, kalın kafalı ka-
yınpederimin istediğini değil, beni seçti sonunda. Gelen
kim? Camillo! Şimdi reddetme sırası bana geldi.

(Camillo girer.)

CAMILLO

Saygıdeğer komşum, sizi böyle yalnız bulmak ne şans.
Bir ricayla geldim size.

DON BERNARD

Söyleyin efendim, nedir ricanız?

CAMILLO

Uzun yıllardır size büyük saygı duyarım, şimdi söyleye-
ceklerim de bunun kanıtıdır. Bildiğiniz gibi benim bir oğ-
lum var.

DON BERNARD

Evet, biliyorum.

CAMILLO

Ben talihli bir babayım, bunun ne olduğunu siz de biliyorsunuz.

DON BERNARD

Güzel kızım içindir.

CAMILLO

Evet öyle, oğlumun geleceği¹⁰ ile ilgili. Kendisi şimdi efendimiz Dük'ün hizmetinde. Ama gitmeden önce bana yüreğindeki gizi açtı, güzel kızınıza olan aşkını anlattı. Rızanızı alınca evlenmeye hazır. Doğrusu, bir gece boyunca bunu düşündüm; şimdi bu evliliği bağlamak ve rızamı belirtmek için geldim. Mevcut servetimin yarısını vermeye hazırım. Bu arada da yürekten duacınızım. Eh, buna yanıtınız nedir Don Bernard?

DON BERNARD

Komşum, itiraf edeyim ki, bu konuda benim de kulağıma bir şeyler çalındı.

CAMILLO

Bir şeyler mi duydunuz? Kuşkusuz duymuşsunuzdur.

DON BERNARD

Evet, şimdi iyice anımsıyorum.

CAMILLO

Çok oldu mu?

DON BERNARD

Çok önceden komşum... Sanırım salı günüydü.

CAMILLO

Benimle eğleniyor musunuz Don Bernard?

DON BERNARD

Hayır sevgili Camillo hayır, eğlenmiyorum. Ama bildiğiniz gibi aşk işlerinde yarım saatte bile pek çok değişiklik olur. Zaman komşum, zaman hepimize oyunlar oynar.

10 Burada kullanılan "reversion" kelimesi Orta İngilizcede "gelecekte gerçekleşecek" anlamındadır; bkz. C.T. Onions, *A Shakespeare Glossary*, Oxford at the Clarendon Press 1986, s. 231.

CAMILLO

Zaman mı efendim? Zamanın ne ilgisi var konuyla? Hadi hadi, ben bu işleri iyi bilirim. Bu kadar az zaman, bir insanı yakasından tutup da onurunu bu kadar sarsar mı? Size şunu söyleyeyim komşum, buna neden olan ya güçlü bir rüzgâr, ya da kısa zamanda olgunlaşıp çürüyen bir dürüstlüktür. Demek zaman ha?

DON BERNARD

Bakın Camillo, bir an için öfkenizi bir yana bırakıp işin aslını dinler misiniz? Bilin ki, kızım çok hassas bir karaktere sahiptir; Dük'ün küçük oğlunu tanıyınca ona deli gibi âşık oldu. İşte gerçek bu komşum. Benim yaşımdaki bir adama yüce bir yerden haberci gelirse, sağduyu ve soyluluk durumu kişinin bir anda kapılmasına neden oluyor. Buna karşı yapılacak bir şey var mı? Açık söyleyeyim, bu işte benim bir yönlendirmem yok.

CAMILLO

Ben de şunu açık söyleyeyim komşu: Yüreğinizin kovuğunda bir tilki gizlenmiş, bu iş de burada bitmiş. Vicdansızlığa bir örnek vermek isteseydim, yakın bir komşunun, yoksul bir komşuya yaptıklarını gösterirdim. Komşuymuş, lanet olsun senin gibi komşuya.

DON BERNARD

Çok fevri bir adamsınız, artık size söyleyecek bir şeyim yok.

CAMILLO

Bayım, eğer bir şey söyleyemeyeceksem, hiçbir şey duy-mak da istemem zaten. Sizin söylediklerinize gelince, iç-tenlikle konuştuğunuzu söyleseniz bile, bu da koskoca bir yalan. Şimdi Leonora'nın yanına gidiyorum; o da aynı hikâyeyi anlatırsa, o zaman karınızın size sadık kal-dığını, ama kızınızın size çekmiş olduğunu anlayacağım. Hoşça kalın!

(Don Bernard, Camillo'nun arkasından çıkar.)

4. Sahne

(Don Bernard'ın evinin bir başka cephesi.)

(Leonora yukarıda görünür.)

LEONORA

Beklemekten sıkıldım şu pencerenin önünde,
Kimseler geçmiyor sokaktan.
Dürüst bir yüzü var diye,
Mektup teslim etmeli mi tanımadığım birine?
Bazen çok akıllı sanırsınız kendimizi,
Ama çabuk aldanabiliriz de.
Şu alçak Henriquez son örnek işte,
İçim kanıyor düşündükçe,
Dürüst görünen herkesten kuşkulaniyorum şimdi,
Oysa yüzüne bakınca, dürüst ve onurlu gibi.
Doğanın armağanı bile en soylu biçimde
İhanet edebildiğine göre,
Mutlu olur ondan yoksun olanlar!
İşte biri geliyor. Onu gözüüm ısırtıyor,
Ama kim olduğunu bilmiyorum.
Dürüst bir yüzü de var; neyse...
Bayım!

(Bir yurттаş girer.)

YURTTAŞ

Bana mı seslendiniz?

LEONORA

Dürüst birine benziyorsunuz.
(Kuşkusuz öylesiniz.)
Sizden bir iyilik isteyeceğim.
Söyleyin bayım, beni tanıyor musunuz?

YURTTAŞ

Evet siz Leonora'sınız, saygıdeğer babanızı da tanırım.

LEONORA

Şu anda sorunumu anlatacak vaktim yok.
Vaktim olsaydı çekinmeden anlatırdım.

Ama aşkın adaleti için ve merhametinize sığınarak...

Ama konudan ayrılmayayım.

Bayım, Julio'yu tanır mısınız?

YURTTAŞ

Evet, çok iyi tanırım, hem onu severim de.

LEONORA

Ah, bir melek konuşuyor sanki!

O zaman sizden ricam, bu mektubu ona götürmeniz.

İnanın ki, çok iyi bir iş yapacaksınız.

Bu zahmetinizin önemli bir nedeni var.

Karşılığında... bunu vermeye cüret ettiğim için

Beni bağışlayın bayım.

(Aşağıya içi para dolu bir kese atar.)

DON BERNARD

(İçeriden.)

Leonora...

LEONORA

Size güveniyorum; içimi rahatlattığınız için

Tanrı yardımcınız olsun.

YURTTAŞ

Hiç kuşkunuz olmasın leydim, çok etkilediniz beni.

Yolumu binlerce engel kesse de,

Yerine getireceğim isteğinizi.

LEONORA

Dilerim sizi ödüllendirir benden daha zengin biri.

DON BERNARD

(İçeriden.)

Kızım, neredesin?

LEONORA

Geliyorum. Ah Julio, hisset benim kederimi,

Zamana üstün gel, rahatlatmak için beni.

III. Perde

1. Sahne

(Köy meydanı.)

(Elinde mektupla Julio, arkasından yurttaş girerler.)

YURTTAŞ

Pencereden eğilip beni çağırdığında,
Üzüntüden sesi titriyordu ve gözlerinde
Vahşi bir öfkeyle karışık şaşkınlık vardı,
Konuşurken kederi de olağandışıydı.

JULIO

Zavallı Leonora! Hain, melun Henriquez!
Uyarmıştı beni tehlikede olabileceğine dair,
Leonora'm, şimdi çok iyi anlıyorum seni,
Bundan başka hiçbir düşünce yok zihnimde.
Sonra da şunları yazmış mektubunda:
Bu durumun aşkına tanıklık edeceğini
Ve bu mektubunun hemen ve güvenle
Elime geçmesi için dua ettiğini.
Bu duasını duyan Tanrı'ya yalvarırım
Duyulsun diğer tüm duaları!

YURTTAŞ

Sabırlı olun efendim.

JULIO

İyi yürekli dostum,
Fazlasıyla sabrettiğimi sanıyorum.
Böylesine alçakça bir ihanet
Başka bir yerde görülmüş müdür acaba?
Bu kadar iğrenci olmamıştır dünyada.
Buna eşit olanı ancak kendisidir..
Dostum olduğunu söyleyen şu dosta bakın!
Sonsuza dek vahim biçimde sakatlanmış bir sözcük.
Dostluk insan doğasında soylu bir kavramdır,
Hayvanlarda bile soyluluğun anlamı vardır.
Dostluk ve ahenk vahşi doğada bile vardır.
Böyle bir alçaklığı, gerekmediği takdirde,
Sıradışı bir konu için de olsa,
Bir yazar bile koymaz oyununa.

YURTTAŞ

Bu alçaklığı sakın bir kafayla tartmak gerek.

JULIO

Tavsiyenize uyacağım. Çok teşekkür ederim size.
Bizim için çok şey yaptınız;
Bundan cesaret alarak sizden bir şey daha isteyeceğim.

YURTTAŞ

Ne isterseniz seve seve yaparım,
Tehlikeli de olsa, en iyi şekilde yapmaya çalışırım.

JULIO

Sadece şunu istiyorum sizden:
Leonora'yı görmeliyim, Julio olarak çıkmalıyım karşısına
Ama kazara istenmedik bir şey olur diye,
Sizinle kıyafetlerimizi değiştirmeliyiz,
Tanınmadan, gizlice ulaşmalıyım sevgilime.

YURTTAŞ

Burada olmaz, evim hemen şuracıkta,
Acele edelim.

JULIO

Bayım, yine teşekkür ederim size.
Ah Leonora, dayan bu sert, edepsiz şoka,
O alçak lordun korkunç tacizine karşı koru inancını,
Sadakatinin karşılığını vermek için
Sana adayacağım kendimi yaşamım boyunca.
(Çıkarlar.)

2. Sahne

(*Don Bernard'ın evi.*)

(*Leonora [gelinlik giymiş olarak] girer.*)

LEONORA

Sonuna kadar umut ettim, ne kadar umut edilebilirse.
Mektubumu almamış olmalı; gelmeyecek herhalde.
Düşündüğümde daha farklı hissediyor belki,
Demek ki düşüncesini değiştirdi.
Nasıl bir iş neden olur ki gecikmesine?
Hiçbir şey engel olınamalıydı buna.
İş değildir belki de.
Of! Mektup ulaşmamıştır yerine,
Ya hastadır, ya da...
Ah kötülük, neden korku salıyorsun ruhuma?
Julio, Henriquez'e karşılık vermek için
Bilerek yapmıştır, önceden planlamıştır;
Benden vazgeçip yeni bir sevgili bulmuştur.
En güçlü ihtimal bu herhalde: Gecikmesi
Henriquez'i arkada bıraktığını gösterir.
İncinmesi kıskanmasına engel olmuştur,
Bu da bana olan aşkını yok etmiştir.
Yaşamın ölümle bitmesi kadar kesin tahminim.
Durum basit ve açık:

Henriquez dostluk yasasını bozmaya kalkmamalıydı,
Cüret bile etmemeliydi buna;
Kılıç taşıyan ve unvan sahibi bir erkek olarak
Bu kadar küstah davranmamalıydı.
Bu bir entrika, ikisi arasındaki büyük bir çatışma.
Fakat biri bu söylediklerime kulak misafiri olabilir.
(Çıkarken kıyafet değiştirmiş Julio girer.)

JULIO

Gitmeyin Leonora. Bu tül duvak
Beni unuttuğunuzu mu gösteriyor?
(Kendini belli eder.)

LEONORA

Ah Julio'm! Burada olmanız tüm kuşkularımı silip attı
Ve yokluğunuzda kırık kalbimle
Döktüğüm binlerce gözyaşından beni kurtardı,
Ama bu kez de uyuyan başka korkularımı ateşledi.
Ağlıyor musunuz?

JULIO

Hayır Leonora; gözlerimin öz suyudur o.
Ağlayabilseydim, duygularımı bastıran gözyaşlarım
Yüreğime düşer, oradaki ateşte erirdi.

LEONORA

Gayet iyi biliyorsunuz burada olup bitenleri.
Ama önce yürekten selamlıyorum sizi;
Hoş geldiniz son mutlu anıma.
Artık yazın neşesi, parlak günler geride kaldı,
Bundan böyle yitip gitti yaşamın anlamı.

JULIO

Hayır Leonora, bu iş daha bitmedi.

LEONORA

Evet Julio, evet; karşı koyamayacağım,
Dinmeyen bir fırtınaya tutuldum.
Konuşacak zamanım kalmadı;

Çoktan kaçırdık biz fırsatı.
Yokluğunuz, mektupta anlattıklarımın neden oldu
Ve şu anda sonuçlanmakta.

(Boru sesleri duyulur.)

Dinleyin! İşte müzik kutluyor bu uygunsuz töreni.
Söyleyin bana yapmayı düşündüğünüz şeyi.

JULIO

Bilemiyorum; sizin öğüdünüz ne,
Öldüreyim mi o haini?

LEONORA

Sakın! Onun ölümü iyileştirmez durumumuzu.
Öldürmek yok Julio.

JULIO

Kanım donuyor sanki,
Büyülenmiş gibi hissizleştirdi her yanımda.
Yüce gücünüz, koruyucu yemininiz
Ve kederli erdemlerinizle,
Bertaraf edin bu dehşet verici felaketi!
Bu an bizimdir; en iyi biçimde değerlendirelim sevgilim
Ve hemen kaçalım bu acılar evinden çok uzaklara.

LEONORA

Ne yazık ki bu olanaksız! Her adımım kontrol altında;
Benim için kaçış yok. Siz de kalmalısınız burada.

JULIO

Ne, kalmak mı! Senin benden nasıl koparılıp alındığını
Görmek için mi? Kaçmakta ısrar ediyorum.
Ben kılıç kuşanmıyor muyum?
Bu kılıç, hiçbir erkeğin beline bu kadar yakışmamıştır.
Eğer hainin istediği gibi at oynatmasına göz yumarsam,
Eğer bir erkek gibi onurumla adaleti sağlamazsam,
Baykuşlar yuhalasın beni,
Kavak ağacının yaprakları gibi titreyen,
Bir ödle, bir korkak desinler bana.

(Elini kılıcının kabzasına koyar.)

Bazıları bunu hak eder,
Öyleyse bunun yerine bir öreke¹¹ ver bana.

LEONORA

Sabırlı olun Julio, güvenin bana.
Önceden düşündüm bu düğünü nasıl engelleyeceğimi.
(*Dışarıdan müzik sesi duyulur.*)

Dinleyin! Tekrar başladı!
Bizim için çalışıyor bu çanlar.
Bakın Julio, meşaleler bu tarafa geliyor.
Çabuk gizlenin şuradaki duvar halısının arkasına.
Tartışmayın sakın, bir bildiğim var,
Sonra öğrenirsiniz ne olduğunu.
Buradan izleyebilirsiniz gecenin olaylarını.
Aman ha, özellikle rica ediyorum:
Ne görürseniz, ne duyarsanız, ne olursa olsun,
Sakın gizlendiğiniz yerden ayrılmayın
Ve heykel gibi sessiz kalın.
Şimdi hemen saklanın,
Bakın silahlıyım işte.

(*Haççerini gösterir.*)

Karşınızda kanlar içinde bir kurban görebilirsiniz.
(*Julio'yu duvar halısının arkasına iter.*)

Julio, amacımın ne olduğunu
Sana söylemeye cesaret edemem,
Ama aşkım yanında olmayacaksa,
İstemem senin onmaz bir acı duymanı da.

(*Sahne geniş bir salona açılır, mihrabın önü uzun, ince mumlarla donatılmıştır. Bir kapıdan ellerinde meşalelerle hizmetliler, Henriquez, Don Bernard ve rahip girerler. Diğer kapıdan Leonora refakatçileriyle girer. Henriquez, Leonora'nın yanına gider.*)

11 Özgün metindeki öreke anlamına gelen "distaff," kelimesinin simgesel bir anlamı da vardır. Yün eğirmek kadın işi olduğundan Julio, erkeğe yaraşan kılıcıyla Leonora'yı geri alacağını ima etmektedir.

HENRIQUEZ

Neden zaferimi gölgeliyorsunuz Leonora
Böyle asık suratla?
Aşkın taht kurması gereken yüzünüzde
Nedir bu acı, bu hoşnutsuzluk?
Kölenizin yüzüne bakın.
Ne olur surat asmayın,
Aşkımın gücüyle aziz sevgilim,
Soysuz Julio'yu o güzel zihninizden çıkarana dek,
Her an sizin görevlendirdiğiniz hizmetkârınızım.

LEONORA

Öyleyse bu her şeyi çirkinleştirecek.
Bu konuşma da kokuşmuş.

HENRIQUEZ

Hadi ama siz de değişeceksiniz.

LEONORA

Neden her an değişmeye hazır,
Hercai birinin karısı olmamı istiyorsunuz?
Bu çirkin iş hâlâ kendi aleyhine
Ve alçaltıyor aklınızın temiz yanını.
Soylu doğdunuz diye, esirgemeyeceğim sizden
Ne biriktirdiğim beddualarımı ne de maksadımı.
Tüm iyi şeyler aşkına, önem verin dediklerime
Ve tekmeleyin gitsin şu şeytanı.

DON BERNARD

Aklını kaçırdın herhalde. Yoldan çıkmış budala kız!

LEONORA

Nasıl hem itaatkâr, hem akıllı olayım?
İtaatkârlığımı elbise gibi çıkarıp atamam efendim,
Atarsam da akıllı olamam: Erdeme karşı erdem!
Bir babaya itaat etmezsem vefasız olurum,
İtaat edersem de yalancı.
Ama Lord Henriquez, düşünün çok geç olmadan,
Bu şiddete dayanan lanetli bağlanma

Bozulmadan önce.
Çünkü çare yok ayrılmaktan başka
Yine düşünün ki lordum,
Siz bedenimle evleneceksiniz, kalbimle değil,
Julio'nun sevgilisinin Lord Henriquez'in karısı olması
Hoş geliyor mu kulağınıza?
Bu acı ve insafsız durumu
Vicdanınız kaldırabilecek mi acaba?

HENRIQUEZ

Hiçbir mantıklı söz,
Yaklaşamaz aşkımın kalesine.
Gün gelecek kendiniz ayıplayacaksınız bu sözlerinizi
Ve yolunu bulacak bana olan arzunuz.

LEONORA

Hayır, hayır Henriquez,
Ne kadar kötü bir kâhin olduğunuzu anladığınızda,
Kehanette bulunmayacaksınız bir daha.

DON BERNARD

Bu kadar konuşma yeter.
İtaat edeceksen et;
Etmeyeceksen çık git evimden:
Arkanda bırak hayır dualarımı da.

LEONORA

Bağışlayın efendim. Bana pahalıya mal olsa da,
Ödevimden bir saç teli kadar bile sapmam.

DON BERNARD

Öyleyse yola geldin, elini ver bana.
(Leonora elini verir.)

Yüce lordum, kızımı alın...
(Sakın elini çekme, lanetlerim seni.)
Tüm samimiyetimle kızımı size veriyor,
Mutluluk ve onur diliyorum.

(Don Bernard, Leonora'yı Henriquez'e vermek üzere
yürür, Julio gizlendiği yerden fırlayıp araya girer.)

JULIO

Durun Don Bernard.
Kızınızı ilk isteyen bendim.

DON BERNARD

Siz kimsiniz bayım?

JULIO

Neredeyse aklını kaçırmış, şaşkın bir biçare,
Haksızlığa uğrayan biri.

HENRIQUEZ

Julio bu! Bizim emrimizle saraya çağrılmadınız mı siz?
Güzel sevgilinizi bana emanet etmediniz mi?
Bizim kulumuz olarak, nasıl cüret edersiniz
İzinsiz saraydan kaçıp benim işime karışmaya
Ve kendi işinizi yarım bırakmaya?

JULIO

Zorba lord! Şu durum bu soruları anlamsız kılıyor;
Siz bana kötü davrandınız, alçakça ihanet ettiniz;
Öyle nazik bir noktada arkadan vurdunuz ki,
Onurun bile yüzü kızarır.
Bu da tüm hizmet bağlarını geçersiz kılar,
Anlaşmaları bozdurur,
Yok eder soyluluk saygınlığını, yüceliği, unvanları
Ve kinle doldurur yüreği sevgiyle çarpan birini.
Lordum, sizde bir nebze utanma duygusu,
Bir nebze adalet duygusu varsa,
Bu alçak amacınızı bir kenara koyun,
Bana kılıcınızla, erkek gibi yanıt verin şimdi.
Ben de teşekkür edeyim size.
Julio ölürse Leonora sizin olur;
Ama yaşarsa, ayrılması çok güç,
Paha biçilmez bir ödül olacaktır bana.

HENRIQUEZ

Kendini beğenmiş herif! Şu anda bir törendeyiz.
Önce tamamlayalım şu aşk işini.

Sonra hâlâ benimle dövüşmeye cüret edeceksen,
Cezalandırabilirim senin bu cesaretini.

JULIO

Hayır, o zaman hakkımı şimdi alırım.

HENRIQUEZ

Ne yani. kavga mı çıkaracaksın?

Hey uşaklar, atın dışarı

Şu gürültü çıkaran kılıçlı adamı!

İzin vermeyin eğlencemizi bozmasına.

*(Julio'yu yakalarlar ve yaka paça dışarı sürüklerler.
Leonora bayılır.)*

Karşımda ölüyor galiba. Yardım edin!

DON BERNARD

Kalabalık etmeyin, bırakın hava alsın.

*(Leonora'yı ayıltmaya çalışırlarken, yere bir kâğıt
düşer.)*

HENRIQUEZ

Bu da ne? Okuyalım bakalım.

Bu onun yazısı.

DON BERNARD

Başını eğin! Korkudan bayıldı, az sonra ayılır.

Kâğıtta ne yazıyor lordum?

HENRIQUEZ

Doğası gereği ondan bekleneni:

Kendine zarar vereceğini yazıyor.

Peki hangi hançerden söz ediyor?

Hemen arayın üstünü.

DON BERNARD

İşte hançer. Dikkatli kadın cinsi

Hep böyle çılgınlıklar yapar!

HENRIQUEZ

Götürün onu odasına;

Dinlensin kendine gelinceye kadar.

Hadi götürün onu ve iyi bakın

Dünyanın en güzel hazinesiymiş gibi.

(Kadınlar Leonora'yı taşıyarak götürürler.)

Don Bernard, bu kargaşa sona erer yakında,

Sorun giderilir, her şey yatıştır.

Kadınlardaki tutkunun etkisi büyük,

Süresi kısadır. Rahibi bekletin.

Gelin içeri girelim. Ateş bastı yüreğime,

Sabırsızlıkla yanıyor bu beklenmedik gecikmeyle.

(Çıkarlar.)

3. Sahne

(Uzakta köy görünür.)

RODERICK

(Girerken.)

Julio'nun bana bir şey söylemeden kaybolması

(Ve hiçbir şeye aldırmayan, ama babamın üzüldüğü)

Kardeşimin uzun süren, belirsiz yokluğu,

İyiden iyiye artırdı kuşkularımı;

Gördüğüm karabasanlar uyutmuyor beni,

İştahım kesildi, tat almaz oldum yediğimden

Ve sağlığa faydalı eğlencelerden.

Bütün bunlar kasırgada sürüklenir gibi

Beni buraya gelmeye itti.

Biliyorum kardeşimin Julio'nun babasını konuk ettiğini;

Bu yüzden, ondan alabilirim en iyi bilgiyi.

(Camillo girer.)

Sizi anarken gördüğüme çok sevindim efendim.

Ama nesi var bu adamın böyle? Camillo!

CAMILLO

Ha?

RODERICK

Dostunuzu unutmuş olabilir misiniz?

CAMILLO

Dost ha! Kimmiş o dostlar?

RODERICK

Kim olacak efendim, sizi sevenler.

CAMILLO

Siz Lord Roderick'seniz, onlardan değilsiniz.

RODERICK

Evet, ben Lord Roderick'im ve yalan söylemiyorum,
Ama söylediğimize itirazım var, ben sizi çok severim.

CAMILLO

Sanırım oğlumu da çok severdiniz:

Birdenbire saray adabına merak saldı.

RODERICK

(*Kendi kendine.*)

Hiç de iyi görünmüyor.

(*Camillo'ya.*)

İyi yürekli ihtiyar, sataşmayın bana böyle.

CAMILLO

Lordum, lordum, onursuz davrandınız.

RODERICK

Efendim, bugüne dek alçakça davranmaktan

Hep kaçınmışımdır, bu yüzden anlamıyorum sizi.

CAMILLO

Ya öyle mi? Şu an neler hissettiğimi de

Anlamıyorsunuzdur herhalde;

Sizin o becerikli, soylu kardeşiniz Henriquez,

(Siz de ona benziyorsunuz lordum,

belki de daha kötüsü; ikiyüzlülerin canı cehenneme!)

At alma bahanesi ve kötü niyetiyle,

Sahip olduğu en değerli şeyi oğlumdan söküp aldı.

Hem de oğluma söz vermişken! Onur bu mu?

RODERICK

Pek sayılmaz.

CAMILLO

Oğlumun sevgilisini çaldınız, her şeyini alın bari,
Kötülüğünüzü daha ileri götürüp canını da alın!

RODERICK

Bir dakika beni dinlerseniz efendim...

CAMILLO

Sizin o mükemmel, yaşlı babanız,
Bu ihaneti kendisi yapsaydı,
Kendini yolkı atlarına bağlayıp parçalatırdı.
Öğrenseydi ikinizin bu alçakça,
İnsanlık dışı davranışınızı...

RODERICK

Ama bu kadarı da delilik...

CAMILLO

Ben söyleyeceğimi söyledim, rahatlattım içimi;
Siz konuşabilirsiniz şimdi.

RODERICK

Bir soylu olarak inanın bana,
(Kimseye yalan söylemedim şimdiye kadar)
Böyle bir günahın işleneceğine karşı
İçimde az çok bir kuşku vardı,
Julio'nun ve kardeşimin ortadan kaybolmaları
Bu kuşkumu daha da artırdı;
Bunun üzerine gerçeği öğrenmek için
Kalktım buralara geldim.

(Violante arkadan girer.)

VIOLANTE

Uşığım arkada kaldı.
Benim için iyi şeyler düşündüğüne eminim.
(Camillo'yu görür.)

Camillo'nun yanında bir yabancı var.
Konuşmalarından teselli bulabilirim belki.
Bir kenara çekilip dinleyeyim onları.
(Bir yere gizlenir.)

RODERICK

Bu çok şaşırtıcı!

CAMILLO

Sizin soyunuzdan ve kanınızdan olan biri,
Kardeşiniz Henriquez sizce dürüst ve onurlu mu?

RODERICK

İyi olduğu zamanlarda, itiraf ederim ki,
Çok yakındı bana;
Ama serkeşliği seçip onuru unuttuğunda,
Dün gördüğüm bir yabancı gibiydi bana;
Sonra da kaybolup gitti.

CAMILLO

Beni bağışlayın lordum,
Aceleyle küstahça davrandım size karşı.

RODERICK

Zıyanı yok efendim.

CAMILLO

Leonora ile kardeşiniz arasında olan biteni
Duymamanıza imkân var mı?

RODERICK

Hiçbir şey duymadım.
(*Yurttaş girer.*)

CAMILLO

Ne var?

YURTTAŞ

Size bir haberim var efendim,
Keşke bunu başkası verseydi.

CAMILLO

Nedir, söyleyin lütfen.

YURTTAŞ

Oğlunuzdan efendim.

CAMILLO

Ne olmuş ona?

YURTTAŞ

Bildiğimden fazlası da olabilir efendim,
Ama kesin bildiğim, deli gibi,
Öfkeyle kenti terk ettiği.
Tanrı ona huzur versin!
O lanetli düğündeydi...
–Şeytan alsın o düğünü!–

CAMILLO

Lütfen gidip benim için çanları çalmalarını söyleyin,
Artık bir ayağım çukurda.
Aziz dostum, bu haber için teşekkür edemem sana.
(*Yurttaş çıkar.*)

Lord hazretleri ne düşünüyorlar?

RODERICK

Bu iyi bir soruydu ihtiyar.
Umudum var, hâlâ düzelebilir her şey.

CAMILLO

İhtiyaç var umuda, bu sahtekâr dünya için...
Elveda zavallı oğlum!
(*Don Bernard girer.*)

DON BERNARD

Nefret ettiği şey için bir kadına baskı yaparsan
Olacağı budur sonunda.
Bu benim suçumdu, aldım karşılığını da.
Şimdi yaşlanmış bir çınar gibi yapayalnızım,
Tüm kasırgalara terk edilmiş gibi hissediyorum.
Ağlamak istiyorum, ama yapamıyorum.
Bu kederle kuruyup ölüyorum.
Tanrım, ne büyük bir yük var içimde!
Ah yüreğim, yüreğim, yüreğim...

CAMILLO

Bu kötü hava seni de çarptı ha!

DON BERNARD

Ah o kadın! Seni dinleseydim keşke!

CAMILLO

Şimdi benimle alay etmeye gelmedin herhalde?

DON BERNARD

Ha?

CAMILLO

Topla kendini. Seni de mahvedecek,
Sana uygun bir sersem bulursun belki.
Çok isterdim ölmeden bunu görmeyi.

DON BERNARD

Gerek yok buna Camillo, kendi sersemliğim yeter bana.
Bana sövüp saymak istiyorsan,
Aklına gelen en kötü şeyleri söyle yüzüme,
Çünkü hak ettim hepsini.
Çek kılıcını ve sapla bana,
Bunun için minnettar kalırım sana.
Kızımı yitirdim, evden kaçtı,
Hiç bilmiyorum nereye gitti.

CAMILLO

Sizden kaçması bayım, bir lütfudur Tanrı'nın.
Size göre, büyüklüğünüz yanında,
Ben yoksul bir kardeşinizdim;
Soylu bir aşıyla başınız göğe erecekti.
Size göre konumum gülünçtü
Ve bunun için küçümsediniz beni.
Ben de bir evlat kaybettim,
Asla katlanamam buna.

(Kılıcını çekmeye davranır.)

RODERICK

Durun! Aklınızı başınıza toplayın.
Kaybınız eşit, ileri gitmeyin daha fazla.
Birbirinizi severseniz, Tanrı kutsar sizi,
Geri getirir onları mutlaka,
Çocuklarınız sizin huzurunuzdur:
Önemli bir serüven olacak bu her şeyden önce.

Bir şey daha söyleyeyim:

Benim onurlu babamın da üzüldüğü

Yozlaşmış bir evladı var.

İyileştirici bir merhem olsun ikinizin ortak üzüntüsü,

Bu yaralarınız tam tersine bir şans getirsin size.

DON BERNARD

Gelin Camillo, reddetmeyin sevgi ile uzattığım elimi.

Bu soylu lord kardeş yapsın bizi,

Kaderlerimiz bir daha böyle çakışmasın.

Geçmişte kalsın yaptıklarım,

Gelecekte yapacaklarıma inanın.

İtiraf ediyorum hatalı davrandığımı,

Hadi verin elinizi.

CAMILLO

Tanrı namuslu kılsın seni; işte elim.

(Elini uzatır.)

RODERICK

İyi insanlar böyle yapar işte.

Artık ayrılıp çeşitli yollardan

Kaybolan evlatlarımızı bulmalıyız şimdi.

Refakatçilerimin bir bölümü kayalıkların orada

Katılacaklar size. Aramayı bitirdikten sonra

Burada buluşalım ve anlatalım başımızdan geçenleri.

(Çıkarlar.)

VIOLANTE

Senin erdemlerinin yarısı keşke kardeşinde de olsaydı!

Yine de umutlanmak için küçük bir kıvılcım var,

Bu bile teselli ediyor beni.

Evlilik suya düştü, iki taraf ayrıldı,

Bana ihanet eden, bu yüzden de vicdanı yaralanmış

O adamı bir daha görebilirim belki.

Kader beni nereye götürürse götürsün,

Eve dönmeyeceğim bir daha,

Attığım her adım korkunç tehlikelere

Ve soluk yüzlü ölüme atılan bir adım olsa da.
Hayır, hayır Henriquez;
Gün ışığında izleyeceğim seni,
Zaman bir mucize gösterebilir bana.

(Bir uşak girer.)

Geldin mi? Ne haber getirdin?

UŞAK

Kötü haberden başkası yok.
Babanız sizi bulup eve getirmeleri için
Çığırkanlar saldı etrafa.

VIOLANTE

Peki sen fırsatçı mısın?

UŞAK

Hayır.

VIOLANTE

Dürüst müsün?

UŞAK

Umarım; benden kuşkulanmayın.

VIOLANTE

Hayır kuşkulanmıyorum, dürüst bir yüzün var.
Böyle bir yüz hile yaparsa –dikkat et bu lafıma–
Lanetler Tanrı bütün yaratıkları önünde.

UŞAK

Kendimi asarım daha iyi.

VIOLANTE

Tanrı böyle bir sondan korusun seni!
Duydum bir erkeğin bana bundan fazlasını söylediğini...
Ama o bir sahtekârdı ne yazık ki.
Umarım sen öyle değilsindir.

UŞAK

Hanımfendi hayatım üzerine yemin...

VIOLANTE

Yemin etme, inanıyorum sana.
Ama yine de kendini bil ve öyle olma.

Kuşku duymuyorum senden; bir zamanlar
Ben de güvenmiştim seninki gibi ciddi bir yüze,
Ama aldatıldım ne yazık ki.

UŞAK

Eğer güveninizi kaybedersem...

VIOLANTE

Dürüstlüğünden kuşku duyarak
Haksızlık ediyorum uşağıma.
Tüm tasarladıklarımı söyleyeceğim sana.
Bana bir çoban kıyafeti bul.

UŞAK

Tamam. Başka?

VIOLANTE

Akşam beni bekleyeceksin sana söyleyeceğim yerde.
Sana orada anlatacağım sonraki planlarımı.
Dikkatli ol.

UŞAK

Benden hâlâ mı kuşkulanıyorsunuz?

VIOLANTE

Hayır. Bu sadece bir uyarı.
Hayatım ve ölümüm senin elinde.
Ne armağanlar ne de vaatler
Yolundan döndürsün.
Tanrı adına dürüstlükten ayrılma.
Şimdilik bu kadar;
Böyle bir hazinesi olan başarısız olamaz.
(Çıkarlar.)

IV. Perde

1. Sahne

(Uçsuz bucaksız bir ova, arka planda dağlar. Sürübaşı, üç dört çoban ve çoban kıyafeti giymiş Violante.)

BİRİNCİ ÇOBAN

Hoş bir delikanlı, yaşadığı sürece Tanrı ona huzur versin.

İKİNCİ ÇOBAN

Annesi hâlâ hayattaysa, oğlu için yas tutan bir dul olduğuna eminim dostlar.

SÜRÜBAŞI

Anlamıyorum, bu kuş uçmaz kervan geçmez yerde ne işi var? Açlıktan ve sert rüzgârlardan başka bir şey yok ki burada.

BİRİNCİ ÇOBAN

Karasevdaya tutulmuş gibi efendim; şeytan işi bu. Karım ona çok kötü oyunlar oynamışlar.

SÜRÜBAŞI

Peki ne yer ne içer?

İKİNCİ ÇOBAN

Bazen gelir bizim yediklerimizden yer ki, her zaman bizimle yemesini isteriz. Bazen dalgın dalgın dolaşır, bir ara ortadan kaybolur, geldiğinde de aç kurtlar gibi tıklar.

SÜRÜBAŞI

Nerede yatıyor?

BİRİNCİ ÇOBAN

Orada burada, gece nerede çökerse.

İKİNCİ ÇOBAN

Kaval çaldığımızda, eğer bizimleyse çok duygulanır. Şarkı söylendiğinde gözlerini bir noktaya diker, büyük bir dikkatle dinler. İşte yine geliyor.

SÜRÜBAŞI

Onu yalnız bırakın; bize hiç görmediği yabancılarımız gibi bakıyor.

BİRİNCİ ÇOBAN

Ses etmeyiz, yanından geçerken omzunuza dikkat edin.

İKİNCİ ÇOBAN

Çok huzursuz görünüyor, çıldırmak üzere sanki.
(*Julio girer.*)

JULIO

Binicilikmiş! Canı cehennem! Binicilik yasaklanmalı.
Atların zırhlarını çıkarıp onları vahşi doğaya salmalı;
Bir alçak sahiplenmemeli böyle soylu bir hayvanı.
O alçak, kardeşine nasıl bir mektup yazmıştı?
Nasıl bir adamdım ki ben?
Perseus¹² da benim gibi bilmiyordu at binmeyi;
Ustalıkla dizginsiz ata binen Partlar'da¹³ ise
Bendeki nezaket ve sebat yoktu.
Bu lord ölür mü acaba beddua edilince?
Ne dersiniz baylar?

BİRİNCİ ÇOBAN

(*Julio'ya.*)

Bilmem.

(*Sürübaşı ve ikinci çobana.*)

Ne ben ne de İspanya'daki tüm papazlar bu bilmeceyi
çözebilir.

12 Perseus'un babası Zeus, annesi ölümlü olduğundan yarı tanrıydı. Kanatlı at Pegasus'a binerdi, ama yeri orası değildi.

13 Anadolu'daki Fırat Irmağının kuzeyinden, Afganistan ve Pakistan topraklarındaki İndus Irmağına kadar olan geniş topraklarda imparatorluk kurmuş bir İran devletiydi. Özellikle binicilikte ünlenmişlerdi.

JULIO

Saraya gitmeliyim, tanıtmalıyım kendimi Dük'e
Önceden yazacağım bir liste dolusu övgüyle!
Ah şeytan! Bu ne hain dünya!
Demek tavsiyeler birer yok etme tuzağıymış.
Söylenen güzel sözler pranga ve kelepçeymiş
Olduğum yere mıhlamak için beni;
Böylece beni gönderen sahtekâr
İhanet oyununu rahatça oynamak istemiş.

(İkinci çobana.)

Hey, gelin buraya lütfen.
Bayım şaşılacak kadar bilge bir yüzünüz var,
Görünüşe göre bilgi yolunda epey tecrübeniz de olmuş;
Söyleyin bana, hiç gördünüz mü cennet kuşu
Zümrüdüanka'yı?¹⁴

İKİNCİ ÇOBAN

Doğrusu hiç görmedim efendim.

JULIO

Ben gördüm ve aklımdan çıkaramadım bir türlü,
Biliyorum o baharatlı yuvasını nerede yaptığını,
Ama sonra herkese inanan bir budala gibi,
En güvendiğim dostuma gösterdim hazinemi,
O da çaldı sevdiğim kadını.
Hiç kimseye güvenme:
Gönlünden geçenleri kimseye gösterme.
Bir sevgilin var mı?
Ondan hiç kimseye söz etme,
Ya da övünmek için onun güzelliğini ortaya dökme.
Aşk bulaşıcıdır, övgü dolu bir söz
Ya da bir bakış körükler alevini.
Ve bir bakarsın dostunu haine çevirmiş.

14 Altın sarısı ve kıvılcı tıyleri olan mitolojik kuş. Yaşamının sonunda, kendine tarçın ağacı dallarından bir yuva yapar ve yakar; küllerinden yeni bir Zümrüdüanka dünyaya gelir.

Bu söylediğim kanıtlandı,
Ve beni ta yüreğimden yaraladı.

BİRİNCİ ÇOBAN

Demek ki deliliğinin bir nedeni varmış, bundan biz de
ders çıkarmalıyız.

SÜRÜBAŞI

Şimdi de yatıştı ve düşünceye daldı.
Yaklaş ona evlat, korkuyla bakma.

VIOLANTE

Eyvah! Titremeye başladım.

JULIO

Yakışıklı delikanlı! Yaklaş oğlum.
Söylediğin bir aşk şarkısı değil miydi?

BİRİNCİ ÇOBAN

(Sürübaşı ve ikinci çobana.)

Ha, ha. Laf oraya mı geldi? Oğlan zekiye, bir şeyler iz-
leyeceğiz demektir.

VIOLANTE

Evet efendim, konusu aşktı.

JULIO

Gel otur yanıma.
Titremene gerek yok zavallı delikanlı,
Korkma benden, bir kötülüğüm dokunmaz sana.

VIOLANTE

Neden bana öyle bakıyorsunuz?

JULIO

Sebeplerim var. Kafam karıştı düşündükçe:
Sert rüzgârlar, güneş ve sağanak yağmurlar,
Fazla bir değişiklik yaratmamış yüzünde,
Bozmamış al yanaklarının parlaklığını.
Sen de ağlıyorsun, değil mi?

VIOLANTE

Evet bazen.

JULIO

Ben de bazen ağlarım. Çok genç olmalısın.

VIOLANTE

Evet, öyleyim, ama yıllardır çok üzüntü yaşadım ben de.

JULIO

Ama bütün bunlar bozmamış tenini.

Güçlü bir karakterin var, sen mutlu olanlardansın.

Eminim âşık olmuş bir kadınsın.

VIOLANTE

Ne, kadın mı efendim?

(Kendi kendine.)

Korkarım kim olduğumu anladı.

İKİNCİ ÇOBAN

(Sürübaşı ve birinci çobana.)

Çocuğu kadın sandı. Deliliği tuttu yine.

JULIO

Hayal kırıklığı yaşamışsın belli ki,

Kötü oyuna gelmişsin, ihanet etmişler aşkına,

Yüzünden okunuyor bu.

VIOLANTE

Bir şey diyemem doğru olana.

JULIO

Hata kimdeydi? Sevgilinde mi,

Yoksa güvendiğin bir sahtekârda mı?

Hah! Turnayı gözünden vurdum galiba!

VIOLANTE

Çok yaklaştınız.

JULIO

Sahtekârlarla dolu bu dünya, hem de fazlasıyla;

Genç kızlar seçimlerinde uyanık olmalı.

Ben alçak bir dük oğlu tanıyorum.

Benim sözümü dinler misin?

VIOLANTE

Evet.

JULIO

Öldür kendini! Böylece o alçak vicdan azabı içinde,
Çürür yaşadığı süre.

VIOLANTE

Olmaz öyle şey. Ne yani? Katledeyim mi kendimi?

JULIO

Evet, ben öyle yapacağım.

BİRİNCİ ÇOBAN

Korkarım nöbet geliyor yine.

Tetikte olun dostlar.

(Julio'ya.)

Bir şeye ihtiyacınız var mı efendim?

JULIO

(İkinci çobana.)

Yalan söylüyorsun, sen beni incitemezsin.

Zaten büyük kötülüklere maruz kalmışım.

(Violante'ye.)

Yakınlaş biraz daha, arkama geç leydi.

Alacağım senin intikamını.

VIOLANTE

Tanrı'ya şükür, özgürüm artık.

JULIO

Hain, alçak Henriquez! Yakaladım mı seni?

(İkinci çobanın üstüne atlar. Violante koşarak kaçır.)

İKİNCİ ÇOBAN

(Birinci çoban ile sürübaşına.)

İmdat! Yardım edin arkadaşlar; öldürecek beni yoksa.

JULIO

Yediğin haltların ve başıma sardığın bunca şeyin

Bedelini ödeyeceksin şimdi.

İmansız sefil! Alçak! Sana hayat veren kanını emeyeğim.

BİRİNCİ ÇOBAN

İyi yürekli efendim, kendinize gelin, bu Henriquez değil.

(Birinci çobanla sürübaşı, ikinci çobanı kurtarırlar.)

JULIO

Bırakalım sıvışsın sarayına, saklansın bir ödleğ gibi.
Babasının tüm muhafızları koruyamaz o sefili;
Bir fânî için fazla güçlüyse, intikamımı almak için
Yalvarırım cennetteki tüm ermişlere.
Ama ben alacağım kendi intikamımı.
Gazap dolu gökkubbe sürdüreceğ bu savaşı;
İntikam tanrıçaları bırakmayacak peşini,
Akbabalar kemirecek yüreğini.
Tüm felaketlerini saracak başına doğa,
Güvene ihanet edenin cezası için katılacak bana.

(Çıkar.)

İKİNCİ ÇOBAN

Defol git buradan, intikamını da birlikte götür! Burnumu
hissetmiyorum yahu, amma hızlıydı değil mi dostlar?

BİRİNCİ ÇOBAN

Daha hızlısı olamaz.

İKİNCİ ÇOBAN

Kuyruğundan sürüklenen iğdiş edilmiş boğa gibi, kafa-
sını aynı şeye takmış. Burun başkasının olsaydı kim bilir
hali nice olurdu? Ağzımın ortasına öyle bir yapıştırdı ki,
koyunlara bir daha ılık çalabilecek miyim bilmem. Islık
çalamazsam koyunlar bayram yapar.

BİRİNCİ ÇOBAN

Hadi gidelim buradan; delikanlı dönerse, ikinci dayak
öğünü midemize oturur korkarım.

SÜRÜBAŞI

Siz önden gidin,
Birkaç tavsiyede bulunacağım ben çocuğa,
Arkanızdan gelirim, birkaç kadeh tokuştururuz sonra da.

BİRİNCİ ÇOBAN

Çok geç kalma.

SÜRÜBAŞI

Kalmam baylar.

(Birinci ve ikinci çoban çıkarlar.)

Hiç de benzemiyor delikanlıya.
Sesinde, mimiklerinde, jestlerinde,
Yumuşak, ince bir kadınsılık var yaptığı her şeyde.
Genç erkek görünüşü vermek istemiş kendine,
Kıyafetiyle erkeği oynaması,
Mecbur kaldığını gösteriyor bu değişime.
Geç anladım kılık değiştirmiş bir kadın olduğunu,
Ama pek de emin değilim doğrusu.
O deli adamın gürültüsü karşısında nasıl da titriyordu.
Bu korku onu ele verdi. Sevinirim doğru çıkarsa bu.
Hah geldi işte.

(*Violante girer.*)

Gel buraya evlat; sürünü nerede bıraktın?

(*Violante'nin yanağını okşar.*)

VIOLANTE

Aşağı otlakta efendim.

(*Kendi kendine.*)

Yanağını okşamayı ne anlama geliyor?

Umarım açığa çıkmamışımdır.

SÜRÜBAŞI

Koyunları ağıla kapamak için ısıklık çalmayı öğrendin mi?

Ya da köpeklerin sürüyü gütmesi için ne yapacağını?

VIOLANTE

Zamanla efendim bunları da yapmayı öğrenirim.

Bunları yapacak sebatım var, ama bilgim henüz az.

SÜRÜBAŞI

Çok iyi delikanlı. Ama neden yüzün kızardı oğlum?¹⁵

(*Kendi kendine.*)

Bu kesinlikle bir kadın.

(*Violante'ye.*)

Konuşsana oğlum.

15 Shakespeare döneminde, yüz kızarması ve bayılma kadınlara özgü bir şey sayılıyordu.

VIOLANTE

(Kendi kendine.)

Tanrım, yine titriyorum.

(Sürübaşına.)

Bir efendinin bu kadar müşfik davranması,
Alışmadığım bir şey efendim,
Çünkü ben yoksulun, zavallının biriyim,
Elimden hiçbir iş gelmez,
Ancak hayır duasıyla bir şeyler yapabilirim.
Ayrıca ihtiyarlardan sık sık duymuşumdur:
Fazla hoşgörü, kaba ve şımarık yaparmış gençleri.

SÜRÜBAŞI

Bak sen, ne kadar bilmişsin böyle!

VIOLANTE

(Kendi kendine.)

Gözleri çakmak çakmak oldu,
Gençliğimin her yanını ölçüp biçiyor!

(Sürübaşına.)

Koyunların suya ihtiyacı var;
Gidip götürüyüm mi onları yalağa?
Hemen götürüyüm mi efendim?

(Kendi kendine.)

Ondan beş mil uzakta olmak isterdim şimdi.

(Sürübaşı kolundan kavrır.)

Ne de güçlü kavradı kolumu!

SÜRÜBAŞI

Hadi hadi evlat, beni budala yerine koymak için
Yeterli olmuyor bu söylediklerin.
Bu güzel bir el, ince, zarif bir el.
Hiç yıpranmamış –anlıyor musun beni–
Bu bir kadın eli.

VIOLANTE

Çok yanıyorsunuz: Ayrıca kadın olsaydım,
Dürüst ve iyi bir adam olduğunuz için,

Belli bir sebeple kılık değiştirmemi anlar,
Bir kötölük yapmazdınız bana.

SÜRÜBAŞI

Hadi ama, sen aşk için yaratılmışsın.
Razı olmayacak mısın? Artık sıkıldım bu konuşmadan.
Beni arzumdan döndürecek hiçbir şey yok.

VIOLANTE

Ah, ne olur bastırıp atın kafanızdan o kirli arzuları,
Alçak bir haydut gibi, aklınızı çelmesin bunlar.
Bir kadın olduğumu kabul ediyorum,
Ama izin verin, içinde insanlığı
Ve ince bir ruhu olan
Herkesi üzecek hikâyemi anlatmama;
Kaybolan gençliğime acımadan duramazsınız.

SÜRÜBAŞI

Artık hikâyeye falan yok...

VIOLANTE

Öldürün beni öyleyse.
İçinizde bir nebze insanlık varsa
Alın canımı!

RODERICK

(Dışarıdan.)

Heey! Çoban, işitiyor musun beni?

SÜRÜBAŞI

Bu böğüren serseri de kim? Şeytan alsın seni!

VIOLANTE

Her kimse dualarım onunla!
(Koşarak kaçır. Roderick girer.)

RODERICK

İyi akşamlar dostum. Hepinizin uyuduğunu sandım.

SÜRÜBAŞI

Siz yattınız herhalde, uyandığınızda da böyle düşündünüz.

RODERICK

(Şapkasını çıkartır.)
Teşekkür ederim bayım.

SÜRÜBAŞI

(Şapkasını göstererek.)

Rica ederim takın şapkanızı, buna degecek biri değilim.

RODERICK

O kaçan yamağınız mıydı?

SÜRÜBAŞI

Evet, ne olmuş?

RODERICK

Neden o kadar dövdünüz?

SÜRÜBAŞI

Aklı başına gelsin diye.

RODERICK

Uygun bir ilaç! Manastıra giden yolu bana tarif edebilir misiniz?

SÜRÜBAŞI

Nereden bileceksiniz değil mi? Evet tarif edebilirim, ama asıl soru şöyle olmalı: Eder miyim, etmez miyim? Cevabı da şu: Etmeyeceğim, hadi güle güle.

(Çıkar.)

RODERICK

Amma kaba herif! Bunların hepsi böyle mi acaba? Kardeşim Henriquez'in mektubunda belirttiği gibi, Gönlünün sultanı, buralardan çok uzakta değilmiş, Bir manastıra sığınmış; dua ederek geçiriyormuş günlerini. Onu oradan çıkarmak için yardımımı istedi. Ama Camillo'nun imaları da, kuşkularımı artırdı. Burada buluşacaktık Henriquez'le, az sonra burada olmalı. Hah, geliyor işte.

(Henriquez girer.)

Kardeşim, neden çağırdın beni apar topar buraya?

Kadın meselesi mi?

HENRIQUEZ

Mektubumda yazmıştım efendim.

RODERICK

Evet, yazdığınıza göre yüreğinizi kanatan
Bir sevgili kaybetmişsiniz,
Ama onu manastırdan kurtarmak için
Başvuracağınız yoldan hiç bahsetmemişsiniz.

HENRIQUEZ

Soylu kardeşim, gençliğimin getirdiği
Çok özgür ve belki de aşırı coşkulu bir huya,
Sabırsız ve cüretkâr arzulara sahibim.
Ama herhangi bir nedenle
Senin onurunu kıracak bir şey yapacağımı,
Tutkun yüreğimi, aklımın yönetmediğini sanma.
Şimdiye dek tutkularım hükmetmişti bana,
Aklımsa hiç etkilenmemişti;
Oysa artık değiştim en saf duygularla,
Eğer sahip olamazsam ona
Acıyla geçebilir gelecek günlerim,
Çünkü çok seviyorum onu.

RODERICK

Peki bunun yolu ne?
O bir manastırda değil mi?
Bir rahip ya da keşiş olmadığımıza göre,
Nasil gireceğiz manastıra?
Rahiplerden başka çok az insan girer oraya,
Bizse giremeyiz asla.

HENRIQUEZ

Oraya girmek için her şeyi yapabilirim.

RODERICK

Bu kadar mı isteklisin?

(*Kendi kendine.*)

Ona sadece bir şekilde hizmet ederim,
O da onurunu kurtarması için.

(*Henriquez'e.*)

Sanki bir ceset için gitmişiz gibi...

Ancak bir cenaze töreniyle olabilir belki!
Bir ceset taşıma bahanesiyle,
Cenazemizi almak istermiş gibi...
Tabutu hazırlamak üzere,
Bir gece manastırda kalmak için izin isteriz.
Böyle bir yol izleyebiliriz,
Manastırın sert kurallarında bile,
Bir iyilik yapmak isteyip
Buna izin vereceklerdir.

HENRIQUEZ

Rastlantıya bakın, geçenlerde bir dinî temsilde
Boş bir tabut kullanmışlardı.
Planımızı uygulamak için bu tabutu
Kiralayabiliriz bir süreliğine.
Hey! Gerald.

*(Gerald girer. Henriquez onun kulağına bir şeyler
fısıldar. Gerald çıkar.)*

RODERICK

Bir kez yerleştik mi manastıra,
Onu güvenli ve gizli bir biçimde taşımayı başarabiliriz.
Ama kardeşim bir şartım var:
Sevgilin ayılıp kendine geldiğinde,
Babamızın karşısına çıkıp
Onun gözündeki değerli bulunduğu takdirde,
Ona kur yapıp kazanabilirsin;
Ama eğer babamın kararı,
Amacına aykırı düşerse...

HENRIQUEZ

Hiç kuşku yok beğenecektir.
Ben ona öylesine bakmıyorum,
Cennetin ve dünyanın tüm ödülleriyle donanmış,
Soylu bir bakireyi seçtim ben.
Eğer kadınlar melek olabilseydi,
O en başta seçilirdi.

RODERICK

Evet, bir aşğın övgüsü.
Herhangi biri için pek anlamı yok.
Hadi gidelim şimdi geceyi geçirmeye.

2. Sahne

(Julio ve iki soylu girerler.)

BİRİNCİ SOYLU

Hadi ama toplayın kendinizi.

JULIO

Ah Leonora!

Tanrı bir kadından daha güçlü yaratmış seni.
Ne kadar mutluydum bir bilsen!

BİRİNCİ SOYLU

(İkinci soyluya.)

Sakinleştin yine.

Bunu fırsat bilip onunla konuşacağım.

(Julio'ya.)

Efendim böyle sessiz, ıssız yerler

Daha da artırır acınızı.

Aklınız rehberlik etsin size,

Terk edilmişlik duygusu huzur getirmez kimseye.

(Uzaktan lavta sesi duyulur.)

JULIO

Ah dinleyin! Cennetten gelen bir ses!

Siz de duyuyor musunuz?

BİRİNCİ SOYLU

Evet efendim, tatlı bir müzik sesi.

Ama burada kimse yaşamıyor ki.

JULIO

Çok daha iyi.

BİRİNCİ SOYLU

Alışılmadık bir şey burada müzik sesi duymak.

JULIO

Sık sık böyle güzel havalar gelir kulağıma.
İhanet eden sevgilisini ardında bırakarak ölen,
Talihsiz bir adamın ruhudur dağlarda dolaşan.

VIOLANTE

(Şarkı söyleyen sesi duyulur.)

*Çılgın yankı, sal ışıklı melodilerini,
Kulak ver kaybolan bir kıza,
Git ve anlat o çobanın vefasız kulağına,
Sevgilisinin yeminlerine nasıl ihanet ettiğini.
Git ona söyle, ne acılar çektiğini;
Git de bak yüreğinde duyuyor mu ıstırabımı;
Kurtarsın bu umutsuzluktan artık beni,
Yoksa çok ağır olacak ölümün merhameti.*

BİRİNCİ SOYLU

Bakın nasıl da altüst oldu ruhu!
Bu kederli melodi onu yüreğinden vurdu.

JULIO

Ne harika bir keder!
Siz hiç sevmediniz mi?

BİRİNCİ SOYLU

Hiç.

JULIO

Öyleyse susun ve öğrenin kederi.

VIOLANTE

*Git ona söyle, ne acılar çektiğini;
Git de bak yüreğinde duyuyor mu ıstırabımı;
Kurtarsın bu umutsuzluktan artık beni,
Yoksa çok ağır olacak ölümün merhameti.*

JULIO

Çok güzel, değil mi?

BİRİNCİ SOYLU

Bu kadar güzelini hiç duymamıştım.

JULIO

Dostlarım size bir şey söyleyeceğim,
Ama ne olur gülmeyin...
Garip bir biçimde dokundu bu bana.
Bu cennetten gelen müzik sarıp sarmaladı
Ve büyük bir huzur verdi ruhuma.
Ama merak ediyorum, bu şarkıyı
Benimle aynı kaderi paylaşan hangi mutsuz söylüyor!
Saklanın, saklanın, saklanalım!
İşte göründü dostlar!

*(Julio ve soylular saklanır. Violante [saçı başı
darmadağınık] girer.)*

VIOLANTE

Bu sarp dağlara ve vahşi ağaçlara,
Tüm soylu varlıklardan daha minnettarım.
Çünkü şikâyetlerimi dinliyor
Ve ortak oluyorlar yasıma yankılarıyla.
İyi insanların hepsi ebedî uykuya dalmış sanki.
Kalmamış sızlanmamı yatıştırarak, hatalarımı düzeltecek,
Bir tek duyarlı, şefkatli insan.
Korkuyla öğütlerini dinleyeceğim kimse yok sanki.

JULIO

Ne dokunaklı bir keder, ama ses çıkarmayın sakın.

VIOLANTE

Zavallı ben, ne tehlikeler atlattım,
Ne hakaretlere maruz kaldım!
Ah! Dilerim felakete uğrar o ruhu lekeli,
Kaba çoban, o kötü yürekli sürübaşı!
Kim tahmin edebilirdi ki onun gibi bir solucanın,
Yemeği kara ekmek, içeceği su olan birinin
Bunca şehvet duyabileceğini?
O iyi yürekli soylu gelmeseydi
Bana ne olacağını düşündükçe
Tır tır titriyor ve çok utanıyorum.

JULIO

Leonora değil, ama o da melek soyundan biri.
Sözleri, bir kadının sevgilisini gönderdiği
Denizde esen sabah meltemi gibi.

VIOLANTE

Bir türlü silip atamıyorum aklımdan o alçağı.
Ben toprak olduktan sonra,
Kederli hikâyemi dinleyecek kadar
Yaşayacak olan siz bakireler, kullanın aklınızı;
İnanmayın yeminlere, gözyaşlarına, güvencelere
(Hepsi Yalan!) ya da bir erkeğin,
Bulutların anlık güzellikleri misali,
Herhangi bir şey için verdiği söze;
Çünkü (aldatılmadıkları takdirde)
Aldatırlar tapındıkları tanrıları bile.
Mertlikmiş, hakmış, nezaketmiş, dürüstlükmüş,
Tüm bunlar onları birer aziz gibi göstererek
Sirenlerin bizi felakete sürüklemekte kullandığı hilelerdir.

JULIO

Buna ağlanmaz mı?
Onun için kendimi atarım uçurumdan aşağı.

BİRİNCİ SOYLU

Çok ağlıyor.

JULIO

Ağlasın, iyi gelir. Yoksa yüreği parçalanır.
Büyük üzüntüler gözyaşlarında yaşar.

VIOLANTE

Ah ikiyüzlü Henriquez!

JULIO

Ne?

VIOLANTE

Ah seni budala, terk edilmiş Violante!
İnancın ve çocukça aşkın seni bu duruma düşürdü:
Git ve öl artık!

Seni huzura kavuşturacak bir şeyin kalmadı,
Ancak mezar paklar seni.
Nicedir çektiğim ve daha da çekeceğim tüm acılar
Diner artık ben tatlı uykuya dalınca.
Kader yol gösterebilir o ikiyüzlü Henriquez'e
Pişmanlıktan ağlasın soluk cesedimin önünde
Ve sevindirsin dolaşan hayaletimi cenazemde.
(Gitmeye davranır.)

JULIO

(Yerinden fırlar.)

Durun hanımefendi, gitmeyin.
Yoksa siz Violante misiniz?

VIOLANTE

Bu kayıp adı söyleyen, kaderimi de bilendir,
İçimdeki korkuyu geçirdi biraz.
Peki siz kimsiniz efendim?
Evet, o umutsuz Violante benim.

JULIO

Ben de bu dünyada huzuru kalmamış,
Büyük haksızlığa uğramış Julio'yum.

VIOLANTE

Julio!

JULIO

Evet bir zamanlar öyleydim. O melun Henriquez ise,
Kötülükleriyle sizi böyle bir delikanlıya çeviren,
Bize karşı işlediği suçları, aynı dertleri
Ve kaderi paylaştığımızı gösteriyor sizinle.

VIOLANTE

Evet öyle. Ve lütfen bağışlayın beni,
Çektiğiniz acıdan önce, hiç bilmiyordum erdemlerinizi.
Sizi çobanların orada ilk gördüğümde
Aksanız zaten dikkatimi çekmişti,
Sanki daha önceden bildiğim bir dil gibi,
Ama kederimin derinliği boğdu belleğimi.

(Benim gibi acı çeken gerçek bir dost bulduğuma göre)
Lütfen, oturup konuşalım;
Size huzur verecek bir şey söyleyeceğim Leonora hakkında.

JULIO

Dualarım sizinle olsun!
Sizi hiç bırakmam bundan böyle,
Tanrı adına âmin derim ben buna.
Ama durun, başka bir yere gidelim;
Kederli adımlarımız rehberlik etsin
Rahatsız edilmeyeceğimiz uzak bir köşeye,
Bir bir acılarımızı paylaşırız orada;
Anlatırız bize yapılan haksızlıkları,
Gözyaşlarımız kuruyuncaya kadar.
Ve yeni hüznler bulaştırırız birbirimize.
Huzur mu demiştiniz?
Huzur ahmakların gıdasıdır ancak,
Ondan bize yarar gelmez,
Yalnız keder yakışır bize.
Giyelim keder giysilerimizi,
Çekilelim Ölüm Mağarası'na
Ve son nefesimizi verelim orada.
(Çıkarlar.)

V. Perde

1. Sahne

(Arka planda dağlar.)

(Roderick, yüzünde peçe ile Leonora,
Henriquez ve yas tutan refakatçiler girer.)

RODERICK

İyice dinlenin leydim, kimse rahatsız etmeyecek sizi;
Güvenli bir yerde ve soylu ellerdesiniz.
Yaşamınızın geri kalan bölümüne hazırlanmak için
Dalmışken derin tefekküre, sizi bir tür şiddetle
Kaçırmak zorunda kaldığımız için bağışlayın beni.

LEONORA

Neredeyim ben?

RODERICK

Manastırda değil. Sakın utanmayın ve korkmayın;
Namusunuz manastırdaki kadar güvende.
Her şey olup bitti bile,
(Sanırım tam olarak anlamadınız durumu.)
Aşkınızla yanıp tutuşan birini,
Sizin dostunuzu, benim kardeşimi
Hayata döndürmek için yaptım bunu.
Tabutu da bu niyetle,
Manastırın loş duvarlarının içine soktuk,
Geceleyin sizi bununla kaçırdık.

LEONORA

Siz Lord Roderick misiniz?
Bir de erdemden ve güvenden söz ediyorsunuz,
Hiç utanmadan böyle bir kardeşi,
O günahkâr kardeşinizi savunuyorsunuz,
Böylesine sadakatsiz, hain ve acımasız bir kardeşi.

RODERICK

(*Henriquez'e bakar.*)

Bu korkunç bir suçlama.

LEONORA

Eğer adınızın hâlâ saygın olduğunu
Bana kanıtlamayı istiyorsanız,
Acıyla kıvranan kızınız gibi düşünüp,
Beni Henriquez'e karşı korurdunuz,
İşte o zaman mutlu olurdum.

RODERICK

Pekâlâ bayım, bunu yanıtlayın bakalım,
Vicdanım olduğu için, bundan utanç duydum doğrusu.

HENRIQUEZ

Ah Leonora, bu suçlamaların karşısında,
Merhamet diliyorum kapanıp ayaklarına.
Aşkım yüzündendir varsa bir hatam:
Hükmüne boyun eğdiren zorba Tanrı
İsyan eder mantıklı insanın yasalarına,
İstemez taraftarlarının eylemlerinin sorgulanmasını,
Ona boyun eğdiğimizde de adalet der buna.
Kutsal ışıkları ruhuma saplanan
Gözlerinizin verdiği ilham onun emriydi;
Yüreğimdeki tüm kirli arzuları temizledi
Ve gönlümde Vesta'nın ocağını¹⁶ ateşledi.

LEONORA

Ayağa kalkın, kalkın lordum,
Bu sahte tutku gösterisi

16 Ocak, aile, yuva tanrıçası.

Size bir şey kazandırmaz nefretten başka.
Bir alçak gibi arzularımı öldürenin,
Beni gerçekten sevdiğini mi sanacağım?
İçinde zehir olduğunu bildiğim şarabı
İlaç niyetine mi içeyim?

RODERICK

(Leonora'yı bir kenara çeker.)

Böyle gelin leydim.
Tam olarak bilmiyorum hikâyenizi,
Ama görüyorum ki kötü davranılmış size
Ve bunun telafi edilmesi gerek.
Yalnız bir parça sabretmelisiniz bize,
Sizi ilerideki av köşküne götürene dek.
Böylece gözden ırak, biraz olsun hafifler kederiniz.
Benim için, kardeşime olan yakınlığım
Ve sevgim kadar önemlidir sizin derdiniz.
Hizmetkârlarım sizindir, kullanın onları dilediğiniz gibi;
Onurlu bir soylunun sözü olarak bilin ki,
Sizin isteğiniz dışında, kimse gelemaz yanınıza.

*(Herkes çıkarken Violante [erkek giysileri içinde]
girer ve Roderick'i kolundan çeker; diğerleri çıkar.)*

VIOLANTE

Bir dakika beni dinleyin:
Gencim diye beni başınızdan savmayın.

RODERICK

(Çıkanlara seslenir.)

İlgilenin leydiyle,
Hemen geleceğim ben de.
Bakalım bu delikanlının derdi neymiş?
Neden bana geldiniz?

VIOLANTE

Sizin erdemli bir soylu olduğunuzu gördüğüm
Ve bu kederli bakireyi kurtardığınız için,
Cüret ettim size açılmaya.

RODERICK

Sen şu asık suratlı çoban yamağı değil misin?
Yol sormak için seslendiğimde
Deli gibi kaçan çocuksun!

VIOLANTE

Evet efendim. Tanrı'ya şükür beni siz kurtardınız.

RODERICK

Seni nasıl kurtardım ki çocuk?

VIOLANTE

Görünüşüme aldanmayın, ben bir kadınıym,
Bir zamanlar kardeşinizin sevip terk ettiği...
Tanrı onu affetsin, büyük bir yalancıdır.

RODERICK

Ağlamayın iyi yürekli kız.
Ah şu hovarda kardeşim!
Ama nasıl oldu da bu dağlara geldiniz?

VIOLANTE

Yürürken size her şeyi anlatacağım.
İnanın ki efendim bu çıplak dağlar
Kardeşinizin tuhaf işleriyle dolu.
Bu dağlarda, ihanete uğradığı için dolaşan,
Değerli bir insan olan Julio da var.

RODERICK

Ne, bir daha söyleyin...

VIOLANTE

Efendim, adı Julio. Uykusuzluktan gözleri şişmiş,
Siz yanımıza geldiğinizde, uykusuzluktan acı içindeydi.

RODERICK

Ah kardeşim! İnmeye başladık ihanetin derinine.
Bütün bunlar doğruysa, ona götür beni,
Hâlâ iyi bir sonuç alabiliriz umarım.
Kusura bakma sevgili kardeşim,
Ama ona yardım edeceğim en önce.
Kadın, beni çok aydınlattın.

Çıkınca iyi yürekli Dük'ün huzuruna,
Sıran gelecek senin de.
Güven bana, karşılıksız kalmayacak gözyaşların,
Onun adaleti hak ettiğini verecektir sana.
Şimdi götür beni ona.
(Çıkarlar.)

2. Sahne

(Av köşkünde bir oda.)

(Dük, Don Bernard ve Camillo girerler.)

CAMILLO

Keşke majestelerinin bir oğlu daha olsaydı, Bernard'ın bir kızı daha, benim de bir mirasçım. Ama bırakalım böyle kalsın; bunu ben düzeltemem. Öyle ya da böyle, mezarımı okşayarak¹⁷ bu zorluğu da aşarım, böylece bu da geçer gider.

DÜK

Üzölmek bize bir şey sağlamaz baylar.

CAMILLO

Bir damla gözyaşı daha dökersem asın beni efendimiz. Jupiter adına, uzun zamandır ağlamaktan gözlerim adalet¹⁸ kadar köreldi. Değerleri oğlumdan çok sonra gelen atmacaları havada izleyen bir avcı gibi, tek gözümü kısmış nişan alır gibi hissediyorum.¹⁹

DÜK

Bakın, o bir erkek gibi yas tutuyor. Siz,
Don Bernard, bir nisan yağmuru gibisiniz;
Gelip geçen sağanak ve çiyle bezenmişsiniz.
Bunun için suçlayamam sizi; bana gelince,

17 Burada "rub" fiiliyle kelime oyunu yapılıyor: 1. Çanaklarla oynanan bir oyundaki engel; 2. Engel ya da zorluk; 3. [Mecaz] Mastürbasyon.

18 Adalet ya da kader tanrıçasının gözlerinin örtülü oluşuna gönderme.

19 Ağlamaktan gözleri şiştiği için kısılan gözleri konusunda nükte yapıyor.

Kendi kendimi teselli etmeye çalışıyorum,
Bunlar isyankâr çocuklar diyorum.

DON BERNARD

Ah lordum. Ben de geri dönmelerini umuyorum.

CAMILLO

Şimdilik özgürlüklerini yaşasınlar. Genç ve havailer; bir sonraki fırtınada, rüzgârdan sızlanıp duran domuzlar gibi koşarak evlerine dönerler.

DON BERNARD

Ne pahasına olursa olsun geri istiyorum kızımı.

CAMILLO

Kucağında bebeği ile gelmesini ister miydiniz peki?

DON BERNARD

Babası doğru dürüst biriyse aldırıram.

CAMILLO

Eğer kızınızı benim oğlum alsaydı,
Kaygılanacak bir durumunuz olmazdı.
Şimdi kolaysa bulun girecek delik arayan
Öyle bir soytarıyı.

DÜK

Demek Roderick onu burada beklemenizi emretti.
Acele gönderdiği mektupta rica ediyor bana da
Benim de onu beklememi, yine de gecikti.
Bu gecikme, kötü habere mi işaret acaba?
(*Bir soylu girer.*)

Ne var?

SOYLU

Efendimiz, Lord Roderick geliyor.

DÜK

Teşekkür ederim dostum.
Tam zamanında geldiniz. Yalnız mı?

SOYLU

Hayır efendimiz, refakatçileriyle;
Maiyetinin arkasından bir de tabut taşıyorlar

Yas kurallarına uygun bir şekilde.

(*Çıkar.*)

DÜK

Dilerim Henriquez sağdır!

CAMILLO

O tabut benim zavallı Julio'mundur.

(*Roderick telaşla girer.*)

DÜK

Hah, hoş geldin Roderick, söyle ne haberler var?

CAMILLO

İyi mi, kötü mü haberler getirdiniz lordum?

İyi ya da kötü fark etmez gerçi,

Belki bir iki ay daha yaşarım,

Gut hastalığı sağ olsun,

Lanet olsun doktoruma,

Sonra da...

Bir taşın altında

Yatar yetmiş bir yaşında.

RODERICK

Senyör, erkekçe bir sabır gösterdiniz doğrusu.

Soylu babacığım, üzüntünüzü yatıştırarak birini getirdim:

Çabalarım boşa gitmedi bu yolculukta.

DÜK

Tam istediğimiz gibi evlat, senden de bunu beklerdim.

(*Peçesiyle Leonora, arkasından Henriquez ve refakatçiler girerler.*)

RODERICK

Birlikte getirdiğim arkadaşlar benim tanıklarımıdır,

Zamanımın büyük bölümünü bu hayırlı iş için sarf ettim.

Don Bernard kızını bulacak şu peçenin altında;

Siz de soylu babacığım, serseri oğlunuzu leydinin ardında.

Onları nasıl bulduğumu ve nasıl getirdiğimi

Anlatırım size daha uygun bir zamanda.

HENRIQUEZ

(*Kendi kendine.*)

Babam burada! Julio'nunki de! Eyvahlar olsun!

(*Dük'e.*)

Efendimiz, bağışlamanız için ayaklarınıza kapanıyorum.

DON BERNARD

Ah sevgili kızım!

(*Kızını kucaklar.*)

Bana yeniden hayat verdin.

DÜK

(*Roderick'e.*)

Sen oğlum, uzun zamandır yokluğunu hissettiğim

Huzuru verdin bana.

(*Henriquez'e.*)

Umarım uçarıklıklarını dışarıda bırakmışsındır.

CAMILLO

Hah, benden başka hepiniz huzura erdiniz işte.

Mahvettiniz beni, zavallı oğlumu öldürdünüz...

Aldattınız, yok ettiniz onu; bana huzur haram oldu.

RODERICK

Sabırlı olun senyör; zaman sizi de huzura kavuşturacak

Bir yardımda bulunabilir bana.

CAMILLO

Size minnettarım lord hazretleri.

İhtiyar zaman bunu yapma nezaketini gösterirse,

O zaman eski dostlar gibi, sevince boğuluruz birlikte,

Ama o ihtiyarın başını kaşıyacak zamanı yok,

Yine de bu mucizeyi ancak o yaratabilir.

DON BERNARD

Hayır, yavrum ağlama.

Aklımı başımdan alıyor gözyaşların.

DÜK

Leydim, babanızın sözünü dinleyin.

LEONORA

Memnuniyetle.

DÜK

Baba sözü, Tanrı kelamı gibidir;
Babalar çocukları için de Tanrı'nın elçisidir;
Babaların varoluş nedeni sadece üreme değildir
(Bu açıdan hayvanlar, kuşlar da bizler kadar soyludur),
Gençliğin tutkulu yükünü,
Fırtına ve tehlikelerden de korumaktır;
Sıklıkla saptıkları ahlâk yoluna
Tekrar döndürmektir onları.
Biz babalar bunun için yaratıldık ve bunların hepsi
Çocuklarımızın iyiliği için seve seve yapılan görevlerdir.
İtaat, içimizdeki meleklerin fedakârlığıdır.

DON BERNARD

Kızım, Dük'ün bu güzel sözleri kulağına küpe olsun.

LEONORA

Dikkatle dinledim.

(*Dük'e.*)

Yüce lordum, kabalık saymazsanız,
Yüksek müsaadenizle bir ricam var sizden:
Henriquez ikna etmek için baskı yapmasın artık bana;
Ben geçmişteki üzüntülerimle uzlaşana kadar
Soylu bir sabır gösterip sonsuza dek gömsün bu arzusunu.

CAMILLO

Neden bana bakıyorsun? Benim elimden bir şey gelmez ki.

LEONORA

Öldürülen Julio'm için ağlayabilirim ama.

CAMILLO

Bütün dualarım seninle olsun!

LEONORA

Bu hüznü cenaze töreni yapılmalı lordum,
Ben tekrar sevmeden önce.
Âşık kızlar lordum, soylu bir seçime layıksalar,
Sevgileri ne gözlerinde ne de söyledikleri sözlerdedir;
O sevgiyi şurada, yüreklerinin derinlerinde saklarlar.

Bazılarında bu anılar bir iki gözyaşı ile silinip gidebilir;
Ama benimki lordum, ilaçla iyileşecek bir şey değil,
Benim aşkımı ancak zaman ve ölüm iyileştirebilir.

HENRIQUEZ

Siz kendi sınırlarınızı çizmişsiniz
Ve onları o erdemli ellerinizle mühürlemişsiniz.

CAMILLO

Görülüyor ki kızım, hemen bulunmayacak sana layık bir eş,
Sen, her şeyinle mükemmelsin.
Baban (ki seni yarattığı kuşku götürür)
Sana seçkin, soylu bir erkek bulup getirir yine;
Asıl seni yaratan annene teşekkür etmeli
–kötü niyetle söylemiyorum bunu.–
Eğer tekrar genç olsaydım ve seni sevseydim,
Altımda yağız bir atla iyi bir kılıcım olurdu,
Böylece doğru dürüst bir miras bırakırdım.

(Parmaklarını şıklatır.)

(Bu konuşmalar esnasında Violante
arka planda birkaç kez kendini gösterip çekilir.)

DÜK

O arkadaki oğlan da kim?
Şu ikide birde kendini gösterip kaçan delikanlı?
Dikkat ettim de korkuyor galiba.

RODERICK

Genç bir delikanlı efendimiz, bir çobana benziyor.

DÜK

Evet.

RODERICK

Galiba o sizin yardımcınız kardeşim. Hani şu son zaman-
lardaki.

HENRIQUEZ

Yardımcı mı? Ne yardımcısı?

RODERICK

Sizin yardımcınız olduğunu söylüyor;
Daha da fazlası ve kötüsü,

Onu dostlarından etmişsiniz,
Hem de terfi vaat etmişsiniz.

HENRIQUEZ

Ben mi, terfi mi?

RODERICK

Bir de onun dağlara kaçmasına neden olmuşsunuz,
Yolculuğumuz sırasında yanımdakiler onu bulmasaydı
Zavalılık orada açlıktan ölecekti.
Bu da hiç hoş değil kardeşim.

HENRIQUEZ

Siz benimle eğleniyorsunuz.

RODERICK

Yakında doğru olduğunu anlayacaksınız.

DÜK

Öyleyse görelim.

HENRIQUEZ

Efendimiz, bunların hepsi uydurma.
Kardeşim, siz de eğlenmek için
Başka bir budala bulmalısınız;
Bu söylediklerinizden fazlasıyla belli oluyor.
Efendimiz, izin verin şu çocuğu huzura alsınlar.
Eğer o da dostlarını ondan çaldığımı,
Onu sürüp uzaklaştırdığımı söylerse,
Beni tanımayın artık.
Kardeşim, umarım bana haksızlık etmiyorsundur.
(*Violante erkek giysileriyle girer.*)

RODERICK

İşte çocuk geldi.
Eğer inkâr ederse bu söylediklerimi,
O zaman size haksızlık etmiş olurum.

DÜK

Adın ne çocuk?

VIOLANTE

Florio majesteleri.

DÜK

Yakışıklı bir genç, nerede doğdun?

VIOLANTE

Dağların öbür tarafında.

DÜK

Dostların kim?

VIOLANTE

Bir babam var efendim, ama yoksul biri.

DÜK

Buralarda ne işin vardı; neden bıraktın babanı?

VIOLANTE

(*Henriquez'i göstererek.*)

Şu soylu centilmen bir zamanlar beni sevdi,
Yalan söylemiyorum, hatta fazla düşküncü bana;
Gençliğimi kazandı ettiği yeminlerle,
Babamın duyduğu sorumluluk yüzünden
İzledim ben de bu centilmeni.

RODERICK

Buna ne diyorsun kardeşim?

CAMILLO

Evet, ne diyorsunuz lordum?

HENRIQUEZ

Hayatım ve ruhum üzerine yemin ederim ki,
Bu bir oyun efendim.
Bu çocuğu hayatımda görmedim.

VIOLANTE

Ruhunuzu çağırmayın yalancı tanıklığa;
Beni küçümsemeniz ve bu davranışınız
Yakışmıyor soyluluğunuza.
Eğer yalan söylüyorsam,
Adaletin bütün cezaları yağsın başıma.

DÜK

Utan Henriquez, hilenin tek bir izi yok bu çocukta.

CAMILLO

Bu iyi bir çocuk.

(*Violante*'ye.)

Korkma çocuk; düşündüklerini açıkça dök ortaya.

Aslında doğa seni kadın olarak yaratmalıymış;

Onun seni kandırması, hiç de şaşılacak şey değil.

DÜK

Peki seni niye kendinden uzaklaştırdı?

VIOLANTE

Orasını ben de bilmiyorum efendimiz.

Bunu yapması için bir neden yoktu aslında;

Çünkü ben onu hiç aldatmadım.

Haklı bir neden göremiyorum bu davranışında;

Elimden gelen her şeyimle

Hazırım hâlâ onu memnun etmeye.

Çalıp çırpamam, bu yüzden de

Telafi edecek bir şeyim yok;

Yalan da söyleyemem; soylu değilim belki,

Ama dürüst ve namusluyum.

DÜK

Ağlama çocuğum.

CAMILLO

Şu lord aldatıp durmuş insanları, kadınları ve çocukları.

Daha ne entrikalar çevirecek, onu ancak şeytan bilir.

DÜK

Sana haksızlık edildiğini onaylayacak bir tanığın varsa,

(Henriquez aksi yönde yemin ettiği için,

Sana inanmam haksızlık olur tanık yoksa.)

Onurum üzerine yemin ederim ki,

Bu sorun isteğine uygun bir şekilde çözümlenir.

VIOLANTE

Başka bir isteğim yok efendim.

Evet, bir tanığım var,

Hem de gerçeği doğruca söyleyecek dürüst biri.

RODERICK

Git ve getir onu buraya.

(*Violante çıkar.*)

HENRIQUEZ

Bu yalancı çocuk koşarak kaçacak,
Beni iftirasıyla baş başa bırakacak.

RODERICK

Hayır, ben ona kefilim.

HENRIQUEZ

Öyleyse bana karşı anlaştınız.

RODERICK

Anlaşıldığına göre, sizin hizmetinizdeymiş.
Kardeşim, bir göz atın şu mektuba:
Yazı sizin el yazınız, konuysa aşk.
Bunları açıklayabileceğini söyledi.

CAMILLO

Büyük bir olasılıkla genç bir oğlan fahişe.

HENRIQUEZ

Bu düzenbazlık kahrediyor beni!

DÜK

Oku şunu Roderick.

RODERICK

(*Okur.*)

“Sağduyumuz, bize düşüncesizliğimizin nelere mal olduğunu unutmamız gerektiğini öğretti. Ben de mantıklı olmaya bir adım attım ve size veda etmeye kendimi ikna ettim.”

HENRIQUEZ

Durun efendim.

(*Kendi kendine.*)

Bunlar benim Violante’ye yazdıklarım!

DÜK

Devam edin.

HENRIQUEZ

Saygıdeğer babacığım, bağışlayın beni;
İtiraf ediyorum böyle bir mektup yazdığımı
(İçeriği sizin için çok önemsizdir),
Ama anlamadığım, nasıl oldu da,
Bu mektubun şu yalancı gencin eline geçtiği,
Bir türlü çözemiyorum bunu.
Ama bütün benliğim, soylu onurum
Ve ailem üzerine yemin ederim ki,
Bugüne dek görmedim bu utanmazın yüzünü.

RODERICK

Fazla ileri gitmeyin onu reddetmede.
Söyleyin, neden haksızlık ettiniz bu gence?

HENRIQUEZ

Hadi oradan.
Haksızlık falan yok; artık güvenemem size.
Eğer kızdırmayı sürdürürseniz beni böyle,
Unutacağım benim için ne ifade ettiğinizi.
Bir skandalın içine çekmek için beni
Uydurulmuş gizli bir plan bu, bir aşağılama sadece.

RODERICK

Yeter, çocuk gibisiniz. Tanık da geliyor işte,
Kanıtlayacak bunları. Susun artık.
(*Kılık değiştirmiş Julio ile erkek
giysilerini çıkarmış Violante girerler.*)

HENRIQUEZ

Başka bir alçaktır!

DÜK

Susun.

HENRIQUEZ

(*Violante'yi görür.*)

Aa!

DÜK

Kim bu?

HENRIQUEZ

(*Kendi kendine.*)

Günahlarımdan biri, incittiğim Violante.

RODERICK

Evet bayım, hile yapan kimmiş?

CAMILLO

(*Henriquez'e.*)

Bu, o oğlan mı?

RODERICK

Ona hizmet etmiş biri,

Bizimki de sözünden dönerek ödemiş bedelini.

VIOLANTE

Lordum, benliğinizi yaralamak için gelmedim ben buraya.

Sizin aşkınız önce ihanet etti bana, öldü sonra da.

Benim arzum da birlikte öldü!

Ben sadece bu lekeyle girmek istemiyorum mezarıma.

Onurumu koruyun, sizin inancınızı biraz incitse de;

Son nefesimde Henriquez soyludur diyeyim.

HENRIQUEZ

(*Kendi kendine.*)

Şiddetli bir mücadele var içimde,

Utançla yaralı bir onur arasında...

Ama onurum ağır basıyor bu mücadelede.

Ona haksızlık ettiğim zamanki kadar

Masum ve güzel hâlâ.

(*Violante'ye.*)

Namuslu Violante, siz benim için fazla iyisiniz,

Hâlâ benim gibi sadakatsiz bir erkeği sevebilir misiniz?

Ama biliyorum seviyorsunuz beni.

İşte böyle, böyle ve böyle,

(*Violante'yi üç kere öper.*)

Mühürlüyorum pişmanlığımı.

Buradaki herkes tanık olsun söylediklerime.

Sevgili babacığım, rızanızla sevindirir beni,

Bu benim karım, kraliçe bile olsa istemem başkasını.

CAMILLO

İşte buna değişim derim. Bernard iyice afalladı.

HENRIQUEZ

Ve siz güzel Leonora,

Bakir kollardan çekip zorla almaya çalıştım sizi

Ve ihanet ettim dostum Julio'ya.

Ne olur bağışlayın beni.

Kutsal yeminlerinizle evinize dönün,

Paylaşın onunla, çünkü o çoktan hak etti sizi.

Ah, keşke o da burada olsaydı,

O zaman ihanetimin alçaklığını kabul eder,

Unutturmaya çalışırdım çektiği acıyı.

Violante'm, tekrar dul kalacaksın:

Çünkü incittiğim Julio'ya bağışlatmak için kendimi,

Mutluluğumu arkada bırakıp

Uzun ve çetin bir hac yolculuğuna çıkacağım.

CAMILLO

Bu sözler neredeyse eritti beni. Ama zavallı oğlum...

RODERICK

Bu yolculuğa gerek kalmayacak kardeşim.

(Kıyafet değiştirmiş Julio'yu getirir.)

Tatlı leydi, bu dürüst erkek için ne düşünürsünüz?

LEONORA

Lordum, ne yazık ki düşüncelerim iyice içine kapandı!

Yüzü çok sevdiğim birini anımsatıyor.

Nasıl da bakıyor bana! Zavallı adam ağlıyor.

Ah! Durun, ama olamaz!

Onun gözleri, onun yüzü, onun duruşu, onun tavırları...

Bir de konuşsa.

JULIO

(Üstündeki kıyafeti atar.)

Leonora!

LEONORA

Evet, bu o. Ah, bu ne mutluluk!

(Kucaklaşırlar.)

CAMILLO

Neler oluyor?

RODERICK

Onları yalnız bırakalım, birbirlerine açlar belli ki.

CAMILLO

Onlardan kırk adım uzak duralım;

Kimse rahatsız etmesin onları.

Su serpilsin yüreğinize!

İyi ama kim bu lordum, kim bu?

RODERICK

Sizin öz oğlunuz.

CAMILLO

Şeytanın ta kendisi!

RODERICK

Eğer şeytansa, o şeytan size baba demek zorunda.

CAMILLO

Biraz izin verin bana. Hey, siz benim Julio'm musunuz?

JULIO

(Diz çöker.)

Görevim, diz çöküp evet demektir efendim.

Fakat aşk bütün benliğimi ele geçirdi şimdi.

(Kalkıp Leonora'ya sarılır.)

Ah Leonora, bir kez daha sarılabilir miyim sana?

CAMILLO

Yo, yine mi? Ama onu öpmeni engellemeyeceğim.

(Sevinçten sıçrar.)

Evet bu oğlum...

LEONORA

Adalet nihayet taçlandırdı aşkımızı.

Bir düşün Julio atlattığımız fırtınaları,

Keder bir süre umutla mücadele etse de,

Âşıkların birbirlerine inançlarını, yeminlerini

Duydu cennetin altın burçlarındaki melekler

Ve taşıdılar onu Tanrı'nın tahtına.

Böylece ödüllendirildi yeminimiz sonunda.²⁰

DÜK

Bizler de kutluyoruz birleşmenizi.

Hepimizin üstünde olan Tanrı yönetir bizleri.

(*Henriquez'e.*)

Oğlum, ondan özür dile.

JULIO

Diledi efendimiz. Kabahat onda değil, aşktaydı.

HENRIQUEZ

Yiğit, yüce gönüllü Julio!

Soyluluğunu önceden de bilirdim zaten,

Tutku beni kör edinceye kadar da

Her zaman değer verdim sana.

Bir kez daha yürekten söyleyeyim dostum,

Artık kusur işlemeyeceğim sana karşı.

Sana da kardeşim...

RODERICK

İşte bu güzel sözler, tüm sorunları çözer.

DÜK

Ben de üzerime düşeni yapacağım,

Oğlumun hatasını düzeltereğim.

Dilediğin zaman sarayımıza gel Julio,

Size ve (yeni tanıdığım) Violante'ye

Ödenecek bir borcumuz var.

Vaktiyle hayatımı kurtarmıştı ihtiyar baban.

Bir av partisinde kovalarken bir yabandomuzunu.

Hem bu iyiliğin hem de dürüstlüğünüzün hatırına,

Baba diyebilirsiniz bana;

Siz de Violante, soylu değilsiniz ama

Dürüstlük ve iyilikle kurulur bir evlilik;

Bu da yeterli bir şeceredir.

²⁰ Brean Hammond, bu tiradın Theobald'a ait olduğunu belirtir. (bkz. *Double Falsehood*, s. 300, dn. 253.)

Herkes memnun oldu mu?

(*Violante'yi Henriquez'e verir.*)

CAMILLO

Tamamen.

HENRIQUEZ İLE DON BERNARD

Hepimiz memnunuz efendimiz.

JULIO

Hepimiz.

DÜK

Ben de memnunum. Saraya dönelim şimdi;
Kısa bir yolculuktan sonra ereceksiniz muradınıza.
(Sanırım artık bırakacaksınız yolculukları.)
Saraya gittiğimizde tören başlayacak,
Düğünleriniz yapılacak,
Kıyılacak nikâhlar neşeme neşe katacak.
Ve öykünüzü duyan dertli âşıklar,
Her gerçek aşkın sonunun
Sizinki gibi olmasını dileyecek.

Epilog

Bir dost²¹ tarafından yazılmış,
sahnede Mrs. Oldfield²² tarafından nakledilmiştir.

*Eh, Tanrı bizi bu eski zaman oyunlarından korusun
Ve yüce Kraliçe Bess²³ dönemi ozanlarından!
Yalnızca ahlâk kurallarından söz eder, ötesini düşünmezler;
Ama bir tecavüz çizerler ki, cinayet kadar korkunç
neredeyse.
Siz, zamane söz ustaları, size özgüdür daha derin dizeler
yazmak,
Hep ima edersiniz onlardan daha bilgili olduğunuzu;
Tıpkı şunları diyenler gibi
“Konu pek de önemli sayılmaz.”
“Hep duyduğumuz eski öyküler, şaşılacak bir şey yok.”
“İffet taslayan yüzlercesinden biri işte.”
“Galiba Violante tecavüz yüzünden değil,
Terk edildiğinden kederli.”*

21 Buradaki “bir dost” oyunu yayımlayan Lewis Theobald’dır. Bu epilog da oyunla ilgisi olmayan, kendi başına bir nazım gösterisidir. Burada kullanılan “heroic couplet” vezni de oyundakine hiç uymaz.

22 Aktris Anne Oldfield (1683-1730), ses tonu güzel olduğu için, oyun yazarı George Farquar tarafından keşfedildiği söylenir. 1699 yılında Drury Lane’e oyuncu olarak alınmış, 1711 yılına kadar bu tiyatrodaki kalmıştır. 1720 yılına kadar rakipsiz sahne yaşamını sürdüren Anne Oldfield dönemin en başarılı kadın oyuncusu sayılmıştır.

23 Kraliçe I. Elizabeth.

Bu oyun günümüz sahnesi için yazılmış olsaydı,
Violante'nin davranışı bugüne göre yazılırdı.
Başlarda yanlış davranmış olsa da,
Yine de zarif davranmıştır bir süre dilini tutmakla,
Sonunda mahzun bakışları, her bakire gibi
Onu alıp götürmüştür gelin yatağına.
“Nedir yaptığın bu hata?” diye kocası sorarsa,
Violante hemen onu susturup şöyle diyecektir:
“Bunu kim söyledi size? Kuşkunuz mu var namusumdan?
Bu kötü niyetiniz de ne? Bayım, bunu sizin aklınız almaz!”

Tanrı kutsasın çağımızın erdemlerini.
Gotik atalarımızın suçlarından korusun bizi.
Tecavüzler, büyüler, olmadık yeni fikirler
Oyunlarımızın baş tacıydı bir zamanlar;
Şükür ki artık yoklar:
Bu reform çağı haklı kendiyle övünmekte,
O dehşet verici günahı, poligamiyi kaldırdığı için.
Geride kaldı o çokeşli dönemler,
Artık yetiyor kocalarımıza tek kadınla uğraşmak.
Tecavüzlere gelince; o tehlikeli günler geçti gitti:
Nadiren aklına düşüyor artık tecavüz
Züppe, hovarda erkeklerin.

Shakespeare'in döneminde, İngiliz gençliği
Hem onu sevip esinlendi, hem de onunla kavgı etti,
Buradan da birçok güzellik alevlendi.
Büyülü dizeleriyle o yüce saltanatın,
İspanya'nın mütevazı gururu kahramanlarını anlatan
Ozanı taçlandırmaksa size kaldı.

William Shakespeare (1564-1616): Oyunları ve şiirlerinde insanlık durumlarını dile getiriş gücüyle 400 yıldır bütün dünya okur ve seyircilerini etkilemeyi sürdüren efsanevi yazar. Shakespeare'e ait olduğu yakın zamanda kabul edilen Çifte İhanet ya da Dertli Âşıklar, ilk kez 1727'de Lewis Theobald tarafından sahnelenmiş, 1728'de de yayımlanmıştır. Oyun Shakespeare'in, John Fletcher ile birlikte yazdığı ve 1613'te sahnelenen The History of Cardenio adlı eserin kayıp olan ikinci metnidir. Büyük bölümü Shakespeare'in, son perde ise Fletcher'in imzasını taşır. Yapılan son araştırmalar Theobald'ın oyuna katkısının pek az olduğunu göstermiştir. Bir trajikomedî sayılabilecek oyunun olay dizisi, Cardenio gibi Cervantes'in Don Quijote'sine dayanmaktadır. Çifte İhanet ya da Dertli Âşıklar, büyük yazarın ölümünün 400. yılında Hasan Âli Yücel Klasikler Dizisi'nin Shakespeare külliyyatında yerini alıyor.

W. SHAKESPEARE - BÜTÜN ESERLERİ: 42

Özdemir Nutku (1931): Türk tiyatrosuna büyük katkıları olan eğitimci ve yönetmen Özdemir Nutku, eleştirmen, yazar ve çevirmen olarak da önemli yapıtlar ortaya koydu. Sahnelediği pek çok oyunun yanı sıra, araştırma, inceleme ve çevirileriyle de ödüller kazandı. Ülkemizde olduğu kadar yurtdışında da sahneye koyduğu oyunlar, verdiği ders ve konferanslarla tanınmaktadır.

KDV dahil fiyatı
10 TL